

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1950

FÖRSTA KAMMAREN

Nr 22

25 maj.

Debatter m. m.

Torsdagen den 25 maj.

Sid.

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden	4
Uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten	14
Riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland	37

Samtliga avgjorda ärenden.

Torsdagen den 25 maj.

Gemensam omröstning ang. anslag till byggnadsarbeten m. m. vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården	3
Bevillningsutskottets memorial nr 60, ang. uppskjutande av behandlingen av vissa ärenden	3
Tredje lagutskottets memorial nr 21, ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden	4
Bevillningsutskottets betänkande nr 59, ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1950/51 m. m.	14
Första lagutskottets utlåtande nr 30, ang. allmänna riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland	37
Tredje lagutskottets utlåtande nr 20, ang. villkoren vid övergång från fjällägenhetsarrende till besittningsrätt	52

Torsdagen den 25 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

—————

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 189 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 389 och II: 488 samt I: 390 och II: 485, såvitt de beröra medelsanvisningen under förevarande anslag, till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m. för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 660 000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 389 och II: 488 samt I: 390 och II: 485, såvitt de beröra medelsanvisningen under förevarande anslag, till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m. för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 075 000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 62.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 489, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 111 ja och 100 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 183 ja och 162 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

—————

Justerades protokollet för den 19 innevarande månad.

—————

Anmälades och godkändes utrikesutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 330, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till en överenskommelse angående intereuropiska betalningar och kompensationer för 1949/50 m. m.; samt

nr 331, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av en handelsöverenskommelse mellan Sverige och det ockuperade Japan.

—————

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets memorial nr 190 samt utlåtanden nr 191 och 192.

—————

Föredrogos bevillningsutskottets memorial nr 60, angående uppskjutande till innevarande års höstsession av behandlingen av vissa till utskottet hänvisade ärenden.

Beträffande detta memorial hade utskottet hemställt, att detsamma måtte företagas till avgörande efter endast en bordläggning.

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

På gjord proposition bifölls denna hemställan.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i det nu föredragna memorialet hemställt.

Föredrogos och bordlades ånyo bevilningsutskottets betänkande nr 61, bankoutskottets utlåtande nr 21, jordbruksutskottets utlåtande nr 52 och särskilda utskottets utlåtande nr 1.

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets memorial nr 21, angående uppskov med behandlingen av vissa utskottet tilldelade ärenden.

I förevarande memorial hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte besluta att till höstsessionen med innevarande års riksdag uppskjuta behandlingen av propositionerna nr 59, 60, 184, 209, 216 och 223 ävensom av de motioner, som väckts i anledning av nämnda propositioner, och av motionen nr 66 i andra kammaren.

Herr HOLMBÄCK: Herr talman! I endast tre av de ärenden, som föreslås till uppskov i tredje lagutskottets memorial, har det verkliga initiativet tagits av utskottet. Anledningen till att utskottet begärt uppskov är i samtliga dessa tre fall, att ärendena skulle erfordra ingående och långvariga debatter inom utskottet. Jag anser mig böra påpeka, att i ett av de tre fallen — det gäller propositionen om ändringar i den ecklesiastika boställsordningen — uppskovet till hösten torde komma att medföra en saklig nackdel. Det är möjligt att de nya reglerna i boställsordningen, vilka röra arrendatorer av ecklesiastisk jord, på grund av uppskovet icke kunna sättas i tillämpning förrän ett år senare än om de behandlats nu under vårsessionen.

I de övriga ärendena har initiativet tagits av talmanskonferensen. Vid sam-

manträde den 11 maj har talmanskonferensen, med hänsyn till arten och omfattningen av de ärenden, som måste slutbehandlas under den återstående delen av vårsessionen, funnit sig föranlåten att rikta en vädjan till utskottet att till höstsessionen uppskjuta behandlingen av ytterligare vissa ärenden utom de tre, som jag nyss berört. Motivet till uppskovet är alltså icke hänsyn till *utskottets*, utan till *riksdagens* arbete. Det ena av de två ärenden det gäller — den nya fiskelagen med den lagstiftning, som ansluter sig därtill — har utskottet slutbehandlat. Samma dag, som talmanskonferensen gjorde sin vädjan, skulle trycklov ges på utskottets betänkande. Ett uppskov till hösten med betänkandets framläggande medför att ny motionstid börjar löpa, och om nya motioner skulle väckas, måste frågan om fiskelagen behandlas inom utskottet på nytt i de delar motionerna avse. Det andra ärendet — den s. k. strandlagen — hade, då talmanskonferensens vädjan kom, varit föremål för en ingående föredragning och utförliga debatter inom utskottet, debatter, vilka i det närmaste avslutats. Även i fråga om strandlagen kommer ett uppskov till hösten att innebära en förnyad behandling av ärendet inom utskottet. Trots detta har utskottet emellertid icke ansett sig böra motsätta sig talmanskonferensens önskan, och utskottet hemställer därför om sådant uppskov i det memorial, som vi nu behandla.

Att vi komma att skjuta på dessa två ärenden — jag föreställer mig att kammaren kommer att följa utskottets anhållan — medför emellertid vissa olägenheter i sak, och det är närmast av den anledningen jag begärt ordet.

I fråga om fiskelagstiftningen kommer den tid att bli mycket kort, som kommer att förflyta från det de nya reglerna utfärdas och till den 1 januari 1951, då de äro avsedda att träda i kraft. I lyckligaste fall, d. v. s. om icke de redan av utskottet fattade besluten måste rivs upp på grund av nya motioner, kommer debatten i riksdagen att kunna äga rum i slutet av oktober eller

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

början av november — jag förutsätter då, att riksdagens talmän komma att besluta att höstsessionen skall börja den 16 eller 17 oktober. Den nya lagstiftningen skulle då kunna promulgeras vid mitten av november, d. v. s. i bästa fall endast sex veckor innan den skall träda i kraft. Detta är en utomordentligt kort frist, när det gäller ett så stort lagförslag som detta. Om det skulle visa sig, att tiden mellan lagstiftningens promulgation och dess ikraftträdande skulle bli alltför knapp, finnes emellertid möjligheten att skjuta på tidpunkten för ikraftträdandet. Sådan förskjutning ägde i fjol rum när det gällde ändringarna i expropriationslagen och blir kanske i framtiden vanlig för lagförslag, som framläggas vid en vårsession men behandlas vid en höstsession.

Beträffande strandlagen ha vi — och det är det viktigaste — att räkna med olägenheter av uppskovet i två särskilda hänseenden.

Kammarens ledamöter känna till att principen i propositionen om strandlagen, vilken är avsedd att bli av provisorisk karaktär och av Kungl. Maj:t föreslås att gälla till utgången av år 1952, i korthet sagt är, att länsstyrelserna skola äga förbjuda bebyggelse på visst avstånd från stränder för att genom dylikt förbud trygga allmänhetens intresse att få tillträde till stränderna. Länsstyrelsen skall bestämma, vilka strandområden förbudet skall gälla och likaså den sträcka från stranden, där byggnadsförbud skall råda, dock så att länsstyrelsen icke får gå utöver ett visst i lagen bestämt maximalavstånd. Regeringen föreslår att detta avstånd skall bestämmas till 300 meter. Det är klart att framläggandet av en proposition av detta innehåll måste betyda en stark hämsko på fastighetshandel, lantmäteriverksamhet och byggnadsverksamhet å synnerligen stora strandområden i riket. Den enskilde vet ju icke var ett förbud kan komma att sätta in och känner ännu mindre till hur stort det avstånd blir, som förbudet i varje särskilt fall kan komma att omfatta innanför

trehundrametersgränsen. Det måste då bli en allmän osäkerhet om vilka rättsregler som komma att gälla vid stränderna. Det skulle därför ha varit viktigt med snabbaste möjliga behandling av propositionen i riksdagen och att därefter länsstyrelserna snabbt bestämt sig för vilka strandlinjer förbudet skall omfatta och vilket avstånd från stranden som skall tillämpas i de särskilda fallen. När nu strandlagens behandling i riksdagen kommer att skjutas till hösten, skulle jag vilja understryka att man redan under den kommande sommaren och under förhösten bör göra de undersökningar som erfordras, för att länsstyrelserna, sedan lagförslaget eventuellt antagits och trätt i kraft, snabbt måtte kunna fatta sina beslut om vilka områden förbudet skall avse. Enligt vad jag erfarit, har Kungl. Maj:t redan i april anbefallt länsstyrelserna att göra undersökningar i dessa hänseenden. Det synes vara av vikt för att snabbast möjligt häva den ovisshet, som förslaget om den nya lagstiftningen medför, att dessa undersökningar icke avstanna på grund av att riksdagen uppskjuter sin behandling av ärendet till hösten. Undersökningarna böra i stället enligt min uppfattning med all kraft fortsättas, så att de kunna vara avslutade vid mitten av oktober. Deras resultat skulle då föreligga samtidigt med att riksdagen fattar sitt beslut i anledning av propositionen.

Den ovisshet, jag har talat om, är den ena olägenheten av uppskovet med strandlagen. Den andra olägenheten visar sig, om det skulle uppstå större spekulation i strandtomter under den tid, som kommer att förflyta, innan strandlagen beslutas av riksdagen. På grund av faran för denna spekulation ha långa överläggningar ägt rum *efter* det att talmanskonferensen riktat sin vädjan till utskottet. Målet för dessa underhandlingar — i vilka deltagit ledamöter av regeringen, partiledarna samt utskottets ordförande och vice ordförande — har varit att söka nå fram till en kompromiss i själva saken, en kompromiss vilken skulle kunna antagas komma att pas-

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

sera genom kamrarna utan att förorsaka nämnvärda debatter och alltså utan att belasta kamrarnas just nu synnerligen ansträngda tid. Försöken till kompromiss ha särskilt rört ersättningsfrågan. De ha avsett att söka nå fram till en lagtext, vilken skulle kunna ge ett direkt löfte om att ersättning kommer att givas för det intrång i äganderätten, som ett enligt strandlagen utfärdat byggnadsförbud utgör, samtidigt som lagtexten icke skulle binda en kommande, närmare reglering av ersättningsfrågan så, att ohemula ersättningsanspråk måste tillgodoses. Att formulera en lagtext på detta område är emellertid ytterst vanskligt, och de gjorda försöken ha också misslyckats.

Enligt min uppfattning är faran för spekulation överdriven. Det kan ju blott röra sig om strandtomter, vilka äro obebyggda. Huru många skulle kunna tänkas vilja köpa obebyggda strandtomter med det hot hängande över dessa, som redan propositionen om strandlagen utgör? I varje fall har man svårt att föreställa sig, att någon skulle vilja ge ett högt pris för dylika strandtomter. Möjlighet att under den kommande sommaren på legal väg uppföra byggnader på strandtomter och därigenom binda utvecklingen torde knappast finnas — kvoten för byggande av sportstugor är ju mycket liten, och byggnadsregleringen innebär över huvud taget ett starkt hinder. Är det fråga om förvärv av en hel jordbruksfastighet, i vilken strandtomterna ingå, komma de restriktiva bestämmelserna i 1948 års lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet i tillämpning. Även de restriktiva avstyckningsreglerna komma i tillämpning o. s. v. Vidare är att märka, att grunderna icke äro bestämda för de ersättningar, som strandägarna böra erhålla på grund av att byggnadsförbud kommer att läggas på deras jord. Utan att närmare ingå på den mycket svåra frågan om ersättningens bestämmande, tror jag mig kunna uttala, att det inom utskottet finnes en klar majoritet — jag skulle tro enhällighet — för att man icke bör bestämma reglerna om de ersättningar, som framdeles komma att utgå

till strandägarna, på det sättet att ersättning gives för att rena spekulationsvinster komma att utebliva. Med aldeles särskild styrka gäller detta för spekulationsvinster, som kunna uppstå genom transaktioner under instundande sommar. För min del står jag fullständigt klart på den ståndpunkten.

Därmed har jag, herr talman, sagt vad jag ämnat rörande de ärenden, som utskottet i sitt memorial föreslår skola uppskjutas till hösten. Memorialets innehåll föranleder emellertid även vissa andra reflexioner, som jag tror att det är lämpligt att framföra i detta sammanhang.

De ändringar i riksdagsarbetets organisation, som beslutades år 1949, skedde icke utan motstånd. För min del höll jag ett anförande här i kammaren, där jag betonade två saker: den ena, att det avgörande för riksdagsarbetet är den tidpunkt, då propositionerna framläggas, och den andra att det icke vore rimligt att binda sig så hårt, som man då gjorde, för att riksdagsarbetet skulle sluta just 1 juni.

Vad propositionerna angår måste det för tredje lagutskottets del sägas, att förhållandena icke varit tillfredsställande under denna riksdag, lika litet som de tidigare voro det för andra lagutskottets del. Propositionerna ha kommit senare, i vissa fall betydligt senare, än som ställts i utsikt i den förteckning över väntade propositioner, som tillställdes riksdagen vid dess öppnande i januari. Man har över huvud taget varit för sangvinisk. Propositionen om fiskelagen, vars behandling nu föreslås framflyttad till höstriksdagen, skulle enligt denna förteckning kommit den 20 januari. Den avlämnades 14 dagar för sent, den 4 februari. Förlängningen av lagstiftningen om hyresreglering skulle underställas riksdagen genom proposition den 20 januari. Propositionen kom den 11 februari, alltså 22 dagar för sent. Propositionen med förslag till lag om gränsbestämning mot allmänt vatten skulle komma den 1 februari, men avlämnades inte förrän den 13 april, d. v. s. två och en halv månad för sent. Den ingår bland

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

de propositioner, som vi nu på talmanskonferensens initiativ föreslå till uppskov. Förslaget till de ändringar i jorddelningslagen, genom vilka länsstyrelsens befogenheter att fastställa avstyckningar skulle upphöra, var avsett att komma den 15 februari. Det kom den 24 mars, alltså en månad och nio dagar för sent. Förslaget till ändrade bestämmelser om tillämpningsområdet för jord- och fastighetsregister skulle kommit den 1 mars. Det kom den 13 april, d. v. s. en månad och tolv dagar för sent. Det gäller i dessa fall visserligen icke ämnen, som ha politisk porté, men fråga är om stora lagförslag, som måste bli föremål för ingående föredragning i utskottet. Propositionen om strandlagen skulle kommit den 15 mars, men kom den 13 april, alltså nära en månad för sent. Jag skall inte trötta med ytterligare exemplifiering.

Genom att förslaget till fiskelag kom så sent, kunde utskottsarbetet på denna lag börja först den 23 februari, d. v. s. en och en halv månad efter riksdagens början. Förut hade utskottet blott några smärre propositioner och några motioner att behandla. Fiskelagen är ett utomordentligt svårt ämne — det lär ha tagit fyra månader att föredra den i lagrådet. Om fiskelagen och strandlagen kommit på de tidpunkter, som ställts i utsikt, hade utskottet, så vitt jag kan bedöma, kunnat avlämna sina utlåtanden i dessa ärenden så tidigt, att det icke mött svårigheter att diskutera dem under vårsessionen. Det hade heller icke som nu skett någon sammanstötning med förslaget om ändrade regler rörande ecklesiastika arrenden, vilket förslag då även kunnat behandlas vid vårsessionen.

Fortfarande är — jag måste betona det — *tidpunkten för avgivandet av kungl. propositioner det viktigaste för riksdagsarbetet.*

Att det icke varit riktigt att man bundit sig så hårt som skett för att riksdagens vårsession ovillkorligen skulle sluta före den 1 juni, torde vara fullt tydligt av vad som inträffat vid denna riksdag nu i maj. Det kan icke vara rik-

tigt att viktiga ärendens behandling måste forceras så som nu sker. Utskottsutlåtandena komma på löpande band, och möjlighet att studera dem alla finns ej. Jag tror att det är nödvändigt att man söker sig fram till andra, mindre stela linjer för riksdagsarbetets avslutande under våren än riksdagsordningen nu innehåller, linjer som emellertid — det vill jag betona — fortfarande böra utgå från att man skall undvika sommarriksdag.

Herr talman! Jag tillåter mig att yrka bifall till tredje lagutskottets förevarande memorial.

Herr ANDRE VICE TALMANNEN: Herr talman! Det kan inte vara lämpligt att upptaga någon stor debatt om riksdagsarbetet i detta sammanhang, men eftersom herr Holmbäck har vidrört vissa ömtåliga saker, vill jag säga några ord.

De i fjol beslutade nya reglerna för riksdagsarbetet ha ju nu tillämpats, så att vi kunna se framför allt vilka nackdelar som äro förenade med dem. Det är ingen tvekan om att vissa av riksdagens beslut i denna fråga borde revideras, och jag vill uttala den förhoppningen, att en revision kommer till stånd.

Det är riktigt som herr Holmbäck sade, att propositionerna ha kommit för sent. Ändå vet man, att arbetet i kanslihuset har varit så forcerat som det gärna kan vara. Det kan alltså inte bero på något fel från regeringens sida, när propositionerna ha kommit för sent. Man kan möjligtvis säga, att regeringen har plockat på riksdagen för många propositioner. Det vill jag inte yttra mig om — det är sedan gammalt en svaghet hos regeringarna att överbelasta riksdagen med arbete. Bestämmelsen, att regeringen inte får avge några propositioner till höstriksdagen, förefaller mig emellertid vara ett regulativ när det gäller den forcering, som det här är fråga om. Jag vill inte väcka något förslag om en ändring av denna bestämmelse — det bör kanske göras en ny

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

utredning om den saken — men jag tror att en ändring på denna punkt skulle bidra till att lätta nervositeten i kanslihuset och därmed också nervositeten i riksdagen.

Det är många andra saker som behöva revideras. Jag tror att talmanskonferensen, som nu har en viktigare mission än förut, inte heller har varit fullt på det klara med sin uppgift. Den har inte i tid ingripit reglerande i riksdagens arbete. Först när det såg ut att bli en katastrof under de sista veckorna av denna riksdag, ingrep talmanskonferensen och tog initiativ till att bland annat behandlingen av strandlagen uppskötts. Men det förefaller mig, som om talmanskonferensen på ett mycket tidigare stadium, med ledning av regeringens vid början av denna riksdag lämnade meddelande om antalet propositioner, skulle ha kunnat ingripa och fatta vissa avgörande beslut beträffande arbetet.

Flera representanter för utskotten borde nog också ha säte i talmanskonferensen. Nu deltar ju bara ordföranden, och det gör att vice ordföranden — som i allmänhet tillhör den andra kammaren och ett annat parti — inte har tillfälle att lämna informationer som kunna vara av värde när det gäller för talmanskonferensen att fatta, inte bara vissa utan även visa beslut.

Herr talman! Jag har velat säga detta, inte för att ta bort skulden från regeringen utan för att peka på att riksdagen har en betydande uppgift när det gäller att revidera bestämmelserna.

Herr HOLMBÄCK: Herr talman! Jag tror för min del, att man skulle nå ett ganska gott resultat, om man toge bort bestämmelsen, att riksdagen skall sluta före den 1 juni, och i stället föreskrev att utskotten skulle framlägga sina betänkanden, låt mig säga före den 15 maj, om dessa skulle bli behandlade under vårsessionen. Sedan kunde riksdagen i lugn och ro använda den tid som erfordras — till den 1 eller 3 eller 5 juni — för att slutbehandla de utlåtanden, som utskotten lagt på riksdagens bord.

Herr DOMÖ: Herr talman! Diskussioner om brådskan i slutet av riksdagsarbetet, om för sent avlämnade propositioner och dylikt äro ju inte ovanliga i riksdagen. Jag minns hurusom man upprepade gånger — nästan årligen — har debatterat dessa spörsmål under de rätt många år jag varit med.

Herr Holmbäck vill få en möjlighet att förlänga riksdagens vårsession, men detta förefaller mig knappast lämpligt. Vi ha ju gått in för en kortare riksdagsperiod på våren för att slippa ifrån riksdagsarbete mitt i den varma sommaren. Jag kommer till det resultatet, att det inte hjälper vare sig att fastställa ett datum, då utskotten skola ha avlämnat sina utlåtanden, eller att vidtaga andra åtgärder från riksdagens sida. Den springande punkten när det gäller att få det hela att gå i lös är hur tidigt regeringens förslag framläggas för riksdagen. Herr Holmbäck åskådliggjorde genom exempel, hur vissa propositioner i år ha framlagts till och med mera än en månad senare än enligt planen.

Det är därför nödvändigt att understryka riksdagens bestämda krav att de förslag, som avses bli behandlade under vårriksdagen, skola framläggas i så god tid, att vi inte ställas i ett sådant läge som nu, då vi nödgas att gå till voteringarna i en rad frågor efter att bara i all hast ha tagit del av förslag och motiveringar. Vad skall det göra för intryck ute i landet, att riksdagen under de sista veckorna forcerar igenom förslag, som tidningarna inte ens hinna redogöra för? Allmänhetens intryck av riksdagens arbete måste ju under sådana förhållanden bli mycket dåligt.

Jag skulle nu, herr talman, vilja ta mig friheten att direkt till statsministern rikta frågan, om det inte finns någon möjlighet att över huvud taget komma till en bättre ordning. Svårigheterna ha varit stora många gånger förr, och jag har själv fått mottaga anmärkningar — men under krigstiden — för att propositioner avlämnats för sent. Detta är alltså ingenting nytt, men det verkar, som om det i år vore värre än någon-

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

sin, trots att vi ha resonerat så mycket om denna sak, inte minst i samband med ändringen av riksdagens sessionstider. Det borde finnas någon möjlighet att nå fram till en annan ordning, men det hänger enligt min mening på regeringen. Skulle statsministern här kunna ge oss ett lugnande besked om att han ett annat år skall göra vad på honom ankommer — om han då är statsminister, som väl är troligt — för att propositionerna skola avlämnas i tid?

Jag vill, under uttalande av ett bestämt krav från riksdagens sida om en annan ordning, vädja till statsministern och regeringen att avlämna propositionerna i tid.

Häri instämde herr *Andrén*.

Hans excellens herr statsministern **ER-LANDER**: Herr talman! Jag skall gärna efterkomma herr Domös uppmaning och säga några ord i den här debatten.

Herr Domö vet ju lika bra som jag, hur pressat Kungl. Maj:ts kansli är och att någon ökad arbetsbörda inte kan läggas på detta kansli, om man inte på ett kraftigt sätt vill öka ut dess kvalificerade personal. Herr Domö vet också lika bra som jag, att alla de förslag, som skola fram till riksdagen, först skola passera departementschef och statssekreterare och kanske ofta också en rättsavdelningschef. Genom alla dessa tre måste ärendena gå, och det är inte lätt — med så ambitiösa departementschefer som vi ha, som ta på sig en så stor arbetsbörda som de göra för att, som de anse, bidra till att förbättra detta samhälle — att få nyckelposterna inom departementen att räckta till. Det är ett problem, som möter varje år och som är ytterligt besvärligt att bemästra.

Jag tror inte, att propositionerna lämnats senare än vanligt i år. Jag beklagar, om till talmännen uppgifter lämnats — och det förefaller ju så — som utlovat ett tidigare avlämnande av propositionerna än som sedan skett. Avsikten med dessa listor var ju att möjliggöra ett verkligt planerande av riksdagsarbetet, och jag vill för det första lova,

att jag skall upprepa de maningar, som konsulterna och även jag riktat till departementen att lämna realistiska uppgifter beträffande tidpunkterna för propositionernas avlämnande. Det kan se ut, som om det vore en bagatell, herr Holmbäck tagit upp, men det är ingen bagatell. Vi som sitta i riksdagen veta, att skall det vara någon mening med propositionslistorna, skola de inte bara vara fullständiga, utan man skall också med ledning av listornas datumbestämningar kunna något så när planera utskottsarbetet. Har man här gjort sig skyldig till ett mera optimistiskt och sangviniskt bedömande, tror jag att redan den omständigheten, att det skett i år, kommer att leda till en rättelse nästa år.

Jag kan ju nämna att vi försökt att genom konferenser med statssekreterarna få tidpunkter fastställda, som kunna anses vara rimliga. Även om listorna i och för sig, när de lämnats i januari månad, sett föga lovande ut, ha både konsulterna och jag sagt, att det är bättre att få en avskräckande lista, ty det ger i alla fall riksdagen möjligheter att säkrare planlägga sitt arbete. På denna punkt skall jag alltså försöka att tillmötesgå det önskemål, som här har uttalats.

Att ge några bindande löften om ett tidigare avlämnande av propositionerna är svårare. Vi ha gjort stora ansträngningar härvidlag för att komma till rätta med de svårigheter, som jag antydde i början av mitt anförande. Riksdagen kanske säger: »Låt oss då vänta med dessa propositioner, om statssekreteraravdelningarna inte hinna med att få dem färdiga i tid!» Jag vill på det svara, att vi från regeringens sida trots, att de nya arbetsformerna skulle göra det möjligt för riksdagen att själv klara dessa problem genom att skjuta på propositioner, som man inte hinner behandla, till höstrikdagen. Vi ha trots att de nya formerna för riksdagsarbetet skulle ge denna möjlighet för riksdagen att, när en proposition kommer sent, säga, att detta är visserligen ett viktigt ärende, som det vore värdefullt att få fram, men

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

eftersom vi inte hinna ta upp det på våren, få vi skjuta på det till hösten. Vi ha trott att det skulle innebära en smidigare form för riksdagsarbetet med en sådan ordning. Det är möjligt att herr andre vice talmannen har rätt, när han säger, att det skulle bli ännu smidigare, om Kungl. Maj:t hade möjlighet att komma ännu senare med sina propositioner. Hans förslag innebar ju, att vi skulle få lämna propositioner även vid höstriksdagen. Det är en överraskande vändning på det önskemål, som uttalades av herrar Holmbäck och Domö, men så överraskande det än låter, kanske det ligger någonting i denna tankegång. Men, som sagt, vi skola naturligtvis göra vårt yttersta för att propositionerna skola komma i tid. Jag har endast velat säga, att med den nya ordningen och de nya arbetsformerna har riksdagen fått en annan möjlighet än tidigare att värja sig genom att skjuta frågorna till höstriksdagen.

Jag kanske sedan, herr talman, får säga ett ord i sakfrågan. Jag hade inte tillfälle att höra herr Holmbäcks anförande. Jag lyssnade däremot på anförandet i andra kammaren av tredje lagutskottets vice ordförande, och jag uttrycker min stora tillfredsställelse över vad han sade. Jag föreställer mig att herr Holmbäck i sin egenskap av tredje lagutskottets ordförande i sakfrågan yttrade ungefär detsamma. Propositionen rörande strandlagen är nämligen icke en proposition vilken som helst. Jag har nyss sagt att det är rimligt, att riksdagen skjuter ifrån sig propositioner, som komma för sent. Ett uppskjutande av denna proposition har dock otvivelaktigt vissa risker med sig. Jag tror därför det hade varit önskvärt om man, trots slutspurten och därmed förenade svårigheter, hade kunnat komma till ett beslut i denna fråga vid vårriksdagen, och det är mycket möjligt att det funnits andra ärenden, som man utan större olägenhet kunnat skjuta på. För att minska de risker och de olägenheter, som ett uppskov i detta fall kan föra med sig, tror jag det är av stort värde, att svenska folket får klart för sig att

uppskovet är framkallat av riksdagstekniska skäl och att det icke är någon tvekan om att det finns en stor majoritet i Sveriges riksdag, som principiellt är beredd att acceptera de grundlinjer, efter vilka propositionen är skriven. Jag tror, att om sådana deklarationer avgivas — och sådana ha ju avgivits i andra kammaren — och om nu också samma sak säges från regeringshåll, blir det väl inte så stora följdverkningar av ett uppskov, utan då kunna vi ta det hela med lugn och behandla frågan på hösten. Skulle det mot förmodan visa sig, att folk börjar spekulera, få väl Kungl. Maj:t och riksdagen finna vägar att ta bort de spekulationsvinster, som kunnat uppstå.

Som sagt, herr talman, vi skola försöka att göra upp sannfärdiga listor, så att riksdagen vet vad den har att rätta sig efter från Kungl. Maj:ts sida, och vi skola försöka pressa fram propositionerna så snabbt som möjligt. Riksdagen har emellertid, jag upprepar det, med de nya formerna för sitt arbete möjlighet att värna sig mot att Kungl. Maj:t kommer för sent med propositionerna genom att hänskjuta de frågor, som där avhandlas, till höstriksdagen. Vi kunna väl dessutom säga, att vi ännu treva litet grand — både, om jag vågar säga det, talmanskonferensen och regeringen och utskottspresidierna — innan vi funnit de smidigaste formerna för riksdagsarbetets ordnande efter de nya linjerna. Men det går ändå förbluffande bra, tycker jag. Inte ha väl ändock kammarens ledamöter det intrycket, att slutspurten i år är tillnärmelsevis så kraftig som de slutspurter vi haft tidigare, då vi arbetat dag och natt och då det kunde finnas anledning att uttala sig på det sätt som herr Domö gjorde, då han sade, att man fått votera igenom förslag, om vilka man inte vetat så mycket och som man knappast hunnit kasta en blick på? Sådana ha förhållanden icke varit i år, utan det måste väl ändå konstateras, att de nya arbetsformerna givit bättre möjligheter till en realprövning av ärendena än under någon tidigare riksdagslutspurt. Under sådana förhållanden bör det ett annat år bli ännu

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

bättre i det avseendet, när de nya formerna hunnit verka en tid.

Jag påpekar i detta sammanhang att förr i världen, t. ex. på den tid herr Domö och jag voro regeringskamrater, kunde det hända att man kom med propositioner långt fram i maj. Jag erinrar mig att exempelvis den stora universitetspropositionen år 1946 lämnades den 18 maj, och år 1947 var man, om jag inte missminner mig, ute ännu senare. Då fanns det, herr Domö, säkert större anledning till klagomål än vid denna relativt lugna riksdagsspurt. Om vi emellertid hjälpas åt, kanske det kan gå ännu bättre ett annat år.

Herr STEN: Herr talman! Jag har begärt ordet för att ur den enskilde kammarledamotens synpunkt fästa uppmärksamheten på att föreliggande memorial innehåller ett mycket anmärkningsvärt förslag även på en annan punkt än vad gäller strandlagen. Det står nämligen att läsa i memorialet, att talmanskonferensen hemställt till tredje lagutskottet att ta under övervägande att till höstsessionen uppskjuta behandlingen av bland andra Kungl. Maj:ts proposition nr 60 med förslag till lag om rätt till fiske, m. m. Såsom framgick av utskottsordförandens redovisning nyss hade utskottet slutbehandlat detta ärende. Man frågar sig, om det verkligen, när vi fattade beslutet om de nya arbetsformerna, var förutsett att uttrycket »till höstsessionen uppskjuta ett ärende» skulle kunna tolkas på det sättet, att utskottsbehandlingen av ett ärende förlägges till en session och kammarbehandlingen till en annan session. Jag bestrider inte att det är konstitutionellt i överensstämmelse med de fastställda grunderna för riksdagsarbetet, eftersom talmanskonferensen har gjort en sådan propå, men jag betvivlar, att någon av oss enkla kammarledamöter hade tänkt sig, att de nya grunderna för vårt arbete skulle tillämpas på detta sätt. Det må nu vara att propositionen kommit en eller annan vecka senare

än som angivits i schemat, men utskottsbehandlingen var ändå slutförd. Vad det gällde var alltså att hitta en lämplig dag för dess behandling i kamrarna. Jag åtar mig inte att ta reda på var felet kan ligga i detta avseende. Man har velat skylla på talmanskonferensen. Jag skulle tro, att den väl inte har så stort inflytande, och bör väl inte heller ha så stort inflytande, i den fria republik, som den svenska riksdagen utgör i sitt inre arbete. Det brukar emellertid vara vanligt att det konfereras mellan utskottspresidierna och kammarpresidierna om lämpliga dagar för behandlingen av de stora ärenden, som under en längre tid sysselsatt utskotten. Jag har endast velat fästa uppmärksamheten på att här föreligger ett mycket anmärkningsvärt förhållande, som i sin mån bör medverka till en omprövning av frågan om riksdagens arbetsformer, om det nu skall ske genom en planering med större omsikt eller genom en ändring av formerna, som ordföranden i tredje lagutskottet förutsatte.

Jag vill härtill lägga, att utskotten tydligen inte äro utan skuld till de förhållanden, som uppstått i riksdagens sista skede. Det är synd att jag inte har kunnat finna något exempel från andra lagutskottet — det hade ju varit trevligare — men det kan ju hända att det är mänskligare att se grandet i sin broders öga. Vi behandlade häromdagen, samma dag som de stora frågorna om sambeskattningen och om bensinskatten voro uppe, en motion, som bar nr 6, vill jag minnas, och som alltså väckts en av de första dagarna vi voro församlade. Denna motion hade icke föranlett någon som helst remissbehandling. Den förelades emellertid riksdagen samma dag som dessa stora debatter skulle äga rum, och behandlingen i kammaren av denna motion tog en eller ett par timmar i anspråk. Det borde vara möjligt att genom ett bättre samarbete undvika sådana saker och att få till stånd en jämnare arbetsförsörjning vid kammarplena i början av riksdagen och att förhindra en onödig anhopning i slutet av riksdagen.

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

Herr ANDRÉN: Herr talman! Jag vill intet bidra till riksdagsarbetets ytterligare försening genom att utförligt diskutera denna försening. Jag kan fatta mig relativt kort även därför, att jag redan tidigare instämt i herr Domös anförande.

Jag tror att herr Domö tryckte på den avgörande punkten, när han framhöll, hur allvarligt det är för riksdagsarbetet att propositionerna bli så sent avlämnade. Det var med tillfredsställelse jag nu hörde hans excellens herr statsministern förklara, att man inom regeringen skulle göra sitt yttersta för att avhjälpa detta missförhållande. Emellertid ha vi ju fått sådana löften så många gånger, att det må tillåtas mig att vara något skeptisk.

Vi kunna nu inte tala i denna fråga, vare sig herr Domö, hans excellens herr statsministern eller jag, utan att samtidigt bekänna våra synder. Vi ha nämligen allesammans på det ena eller andra sättet bidragit till att propositioner ha kommit sent fram.

Det var emellertid en synpunkt som hans excellens herr statsministern särskilt underströk, och det var den ambition som utmärker hans departementschefer att avlämna många propositioner. Jag tror att både departementscheferna själva, riksdagen och det svenska riket skulle må väl av om denna ambition kunde hållas under någon kontroll. Den fara, som hotar oss, består inte i att vi få för få lagar, utan däri att vi få för många.

Jag skall emellertid lägga en annan aspekt på problemet om propositionernas sena avlämnande. Hans excellens herr statsministern framhöll, att om man ville ha fram propositionerna tidigare, skulle detta kräva en utbyggnad av Kungl. Maj:ts kansli. Ja, det måste väl inte minst ur ekonomiska synpunkter vara mycket bättre att låta Kungl. Maj:ts kansli få en sådan förstärkning och på det sättet kunna förkorta riksdagarna, ty det blir oerhört mycket dyrbarare att ändra våra arbetsformer och hålla en riksdag länge samlad i Stockholm än att anställa en eller annan extra arbetskraft i Kungl. Maj:ts kansli.

Sedan nämnde hans excellens herr statsministern såsom ett exempel på sent avlämnade propositioner universitetspropositionen år 1946. Om jag inte missuppfattade hans excellens, antydde han, att det skett i samarbete med herr Domö. Jag vill erinra om att samlingsregeringen upplöstes redan år 1945, och med den proposition, som avlämnades år 1946, hade samlingsregeringen således ingenting att göra.

Jag skulle inte gå in på den fråga, som nu ventileras, om det är önskvärt eller icke att behandlingen av strandlagen uppskjutes till hösten. Vi stå här inför ett faktum. Det går inte att behandla ärendet denna vår, och jag vill inte uppta kammarens tid med denna fråga.

När hans excellens herr statsministern säger, att de nya arbetsformerna ha inneburit en lättnad för riksdagen och att arbetet därför inte varit så forcerat denna vår som andra vårar, kan man förstå att det kan te sig så från Kungl. Maj:ts kansli, men de, som varit med i det slit och släp, som utmärkt utskottsarbetet under den sista månaden, kunna inte se på detta problem på samma sätt. Jag tror att utskottsarbetet har varit ovanligt forcerat och ovanligt betungande under denna sista månad, mera forcerat och mera betungande än jag kan minnas från någon tidigare riksdag.

Hans excellens herr statsministern **ERLANDER**: Herr talman! Herr Andrén erinrade om universitetspropositionens sena avlämnande år 1946. Det var från min sida ingalunda något försök att göra herr Domö ansvarig för den saken. Vad jag sade hade närmast karaktären av en syndabekännelse, för egen del, ty det var naturligtvis ganska upprörande att en av den riksdagens stora propositioner på det sättet framlades vid en tidpunkt, då vi bruka betrakta utskottsarbetet som praktiskt taget avslutat.

Jag minns nu inte precis, när olika propositioner ha avlämnats, men jag har här just fått en uppgift att det var åtskilliga propositioner från kommunika-

Ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

tionsdepartementet som kommo ganska sent år 1945, då herr Domö var ansvarig för detta departement.

Men det är egentligen ingen mening med att gräla om vad som har varit. Jag vill bara i all stillsamhet erinra om att alla, som suttit i Kungl. Maj:ts regering, vid olika tillfällen blivit utsatta för dessa angrepp på grund av för sent avlämnade propositioner. Det måste ju finnas något alldeles speciellt skäl till alla dessa förseningar, och skälet är arbetsbelastningen i Kungl. Maj:ts kansli. Man kan inte — och det vet nog herr Andrén mycket väl — klara denna arbetsbelastning med hjälp av en eller annan förstärkning på någon punkt.

Vi ha vidtagit vissa åtgärder, som göra att Kungl. Maj:ts arbete nu glider bättre. En av de viktigaste var uppdelningen av det stora och tunga socialdepartementet i två departement, och en annan var att vi på konsultativa statsråd lastat över föredragningen även av sådana ärenden som tidigare tillhörde departementschefen. Det är den vägen som man måste gå. Det är statsråden, statssekreterarna och rättsavdelningscheferna, alltså toppunkterna i departementen, som utsätts för denna hårda belastning, som har gjort att det i alla tider har varit så svårt att hålla tiderna.

Men, herr talman, mot bakgrunden av vad som har varit är det väl ändå i år en ändring i rätt riktning. Här har icke lämnats någon proposition efter den dag som de, som skrevo riksdagsordningen, ansågo vara rimlig tidsgräns, såvida det inte funnits särskilda skäl, såsom beträffande propositionen om jordbruksregleringen. De bestämda tiderna ha hållits för första gången, och jag tycker det är underligt, att man tar upp denna diskussion, när alla budgetpropositioner ha avlämnats före den 22 mars och alla lagpropositioner före den 11 april. Jag vill bara påpeka, vilken skillnad och vilken förbättring av tillståndet som har inträtt, och jag tycker att vi ha all anledning att göra detta klart även för den svenska allmänheten, så att den inte, när den läser sådana yttranden som herr Andrén och herr Domös, får den upp-

fattningen, att det här under de sista veckorna vräks över riksdagen ett arbetsmaterial, som riksdagen inte ens hinner titta på. Det har, herr talman, i år inte förhållit sig på det sättet. Jag har emellertid lovat, att vi skola försöka göra det ännu bättre, och det skall väl gå att klara det.

För att herr Andrén inte skall känna sig förbigången, när jag talade om departementschefer som lämnat sina propositioner för sent, vill jag påpeka, att den stora propositionen om de tekniska högskolorna till 1945 års riksdag var daterad den 27 april och uppenbarligen har lämnats till riksdagen i maj månad. Något dylikt, herr Andrén, har icke förekommit vid årets riksdag.

Herr ANDRÉN: Herr talman! Jag har redan gjort en syndabekännelse, och jag står fast vid den, men jag vill erinra hans excellens herr statsministern om att vi 1945 inte hade de regler för riksdagsarbetets avslutande som vi nu laborera med. Då hans excellens nu påstår, att propositionerna blivit så tidigt avlämnade i år, vill jag fråga: När under maj månad fingo vi förslaget om handelsavtalet med Japan?

Sedan är det en aspekt, som hans excellens herr statsministern inte tänkt något på i detta sammanhang, och det är: När skola riksdagsledamöterna få tid att läsa igenom alla de utlåtanden, som nu komma som ett skyfall på deras pulpet? Detta är en av de allvarligaste frågorna här, ty om riksdagen skall arbeta på tillfredsställande sätt, måste riksdagsmännen ha någon tid på sig för att sätta sig in i de stora och svåra frågor, under vilkas tryck vi just nu digna. Jag tror att det för oss vanliga riksdagsmän knappast är möjligt, när det är plena dag efter dag, att sätta oss in i de stora och tungt vägande utskottsutlåtanden, som vi nu skola taga ställning till. Jag vill erinra om att skolutskottets förslag avlämnades i går någon gång vid 2-tiden och att det skall diskuteras i morgon. Hur många av riksdagens ledamöter hinner läsa detta utskottsbetänkande, när de

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

äro upptagna av plena både i går och i dag?

Hans excellens herr statsministern **ER-LANDER**: Herr talman! Jag har inte sagt att det är bra; jag har bara sagt att det är bättre.

Herr **HERLITZ**: Herr talman! Jag vill inte taga upp någon diskussion med hans excellens herr statsministern om huruvida det blivit bättre i år då propositionerna icke kommit för sent. Men jag vill starkt stryka under en olägenhet, som vi lidit mycket av under detta år, och det är att en sådan oerhörd mängd av propositioner kommo på riksdagens bord vid ett och samma tillfälle, nämligen just vid utgången av de där ominösa 90 dagarna. Hans excellens undrar, om det egentligen i något hänseende varit sämre i år än tidigare. Ja, de veckorna, Eders Excellens, ha varit de värsta som jag har varit med om under mina riksdagsår. Det kom en oändlig mängd av propositioner på en gång, och jag ber att man från regeringsbanken skulle vilja försöka sätta sig in i vad det betyder för ett oppositionsparti. Vi ha 10 eller kanske 20 dagar för att överväga, om det skall motioneras, och under de dagarna ha vi — jag ber herrarna erinra sig att vi äro rätt få inom varje parti — att läsa alla de där tjocka luntorna, att konferera med våra meningsfränder och att överväga om hur man skall göra. Jag är säker på att det inom högern finns många som dela den känsla som jag har, att det var absolut omöjligt att på något sätt få ett grepp om dessa ting. Regeringen och riksdagsmajoriteten böra ha klart för sig, att något verkligt övervägande från oppositionens sida blir det inte möjligt till under sådana förhållanden.

Nu svarade hans excellens på detta: »Ja, men nu är det ju meningen, att vi skola lägga fram propositioner vid vår riksdagen, och så skall man ha möjlighet att skjuta över avgörandet till hösten.» Först och främst skulle jag då

vilja påpeka en rent praktisk omständighet. Ur de enskilda riksdagsmännens synpunkt ställer saken sig så, att då vi få en proposition på vårt bord vi inte under den tid, då motionstiden löper, veta, huruvida det blir något uppskov av eller inte. Vi hoppas kanske på det och vi resonera om saken, men vi äro piskade till att för alla eventualiteter göra vår ståndpunkt klar.

Jag skulle också vilja påpeka en annan synpunkt på dessa frågor: Hur ställer sig detta för Kungl. Maj:ts kansli? Man måste väl ändå säga, att det ur Kungl. Maj:ts kanslis synpunkt är det orimligaste av allting att ha det ställt regelmässigt på det sättet, att ett stort antal propositioner skola forceras fram vid den där tiden i april månad. Inte bara de propositioner som man vill skola avgöras på våren, utan man skall samtidigt pressa personal och tryckeri för att få fram de propositioner som skola avgöras på hösten. Jag har alltid i diskussionen om dessa frågor hävdad den ståndpunkten, som herr andre vice talmannen nu uttryckte, nämligen att det vore rimligare, att regeringen finge möjlighet att lägga fram propositioner vid höstriksdagen.

Herr talman! Detta var bara några anmärkningar i förbigående. Jag har nu inte velat ta upp den allmänna frågan om riksdagens arbetsformer. Det är självklart, med den ståndpunkt jag intog till den saken i fjol, att det inte förvånar mig, att svårigheter ha visat sig uppkomma.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande memorialet hemställt.

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 59, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1950/51, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I detta betänkande hade utskottet på anförda skäl hemställt,

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

A) att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 237 framlagda förslag angående skatteprocenten samt med avslag å de likalydande motionerna I: 315 av herr Elon Andersson m. fl. och II: 380 av herr Ohlin m. fl. besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldiga, som avsåges i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skulle ingå i preliminär skatt för hela budgetåret 1950/51 med 100 procent av grundbeloppet;

B) att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag angående skogsvårdsavgiften besluta, att skogsvårdsavgift enligt förordningen om skogsvårdsavgift skulle för år 1950 utgå med en och en halv promille; samt

C) att bevillningarna för budgetåret 1950/51 måtte beräknas på sätt i betänkandet närmare angivits.

I de likalydande motionerna I: 315 och II: 380 hade hemställts, att det procenttal, med vilket den statliga inkomstskatten skulle utgå under den senare hälften av budgetåret 1950/51, skulle bestämmas till 90.

I motiveringen hade utskottet yttrat bland annat:

»En sänkning av den direkta beskattningen är enligt utskottets mening synnerligen önskvärd. Utskottet har dock icke kunnat undgå att känna stark tveksamhet inför tanken att i nuvarande statsfinansiella läge vidtaga en sänkning av skatteprocenten. Vid bedömandet av möjligheten till en sådan sänkning bör hänsyn tagas ej allenast till det beräknade budgetutfallet för nästkommande budgetår utan även till utsikterna i detta hänseende för tiden därefter. Den skatteprocent, som fastställes för senare hälften av nästkommande budgetår, skall författningsenligt iakttagas jämväl under första hälften av budgetåret 1951/52. En nu beslutad sänkning av skatteprocenten får således återverkningar även å budgetutfallet för budgetåret 1951/52. I realiteten innebär alltså den nu föreslagna sänkningen av skatteprocenten ett

inkomstbortfall för de närmaste två budgetåren av minst 150 miljoner kronor, räknat efter nuvarande skatteunderlag. Därest efter beslut vid 1951 års riksdag denna sänkning skulle bibehållas under hela budgetåret 1951/52, blir inkomstbortfallet enbart under samma budgetår efter angiven beräkningsgrund minst 150 miljoner kronor.

Med hänsyn till vad ovan anförts anser sig utskottet icke kunna tillmötesgå motionärernas förslag. Utskottet tillstyrker således, att skatteprocenten i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag skall för hela budgetåret 1950/51 utgöra 100, var emot utskottet avstyrker motionerna.»

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Elon Andersson, Sandberg, Kristensson* i Osby och *Sjölin*, vilka på åberopade grunder hemställt,

A) att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 237 framlagda förslag angående skatteprocenten och med bifall till de likalydande motionerna I: 315 av herr Elon Andersson m. fl. och II: 380 av herr Ohlin m. fl. besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldiga, som avsåges i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skulle ingå i preliminär skatt för förra hälften av budgetåret 1950/51 med 100 procent av grundbeloppet och för senare hälften av samma budgetår med 90 procent av grundbeloppet;

B) att riksdagen måtte — — — (= utskottet) — — — halv promille; samt

C) att bevillningarna för budgetåret 1950/51 måtte beräknas på sätt i reservationen närmare angivits;

II) av herrar *Velander, Niklasson, Wehtje, Werner, Jonsson* i Skedsbygd och *Hagberg* i Malmö, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa,

A) att riksdagen måtte — — — (lika med utskottet).

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

I den av sistnämnda reservanter förordade motiveringen hade anförts bland annat följande:

»Möjligheterna till en sådan sänkning av uttagningsprocenten, som i ovan nämnda motioner ifrågasatts, kunna givetvis ej bedömas allenast med hänsynstagande till det beräknade budgetutfallet för nästkommande budgetår. Även de statsfinansiella möjligheterna för tiden därefter måste beaktas. Den skatteprocent, som fastställes för senare hälften av nästkommande budgetår, skall författningens enligt iakttagas jämväl under första hälften av budgetåret 1951/52. En nu beslutad sänkning av skatteprocenten får således återverknings även å budgetutfallet för budgetåret 1951/52. I realiteten innebär alltså en dylik sänkning av skatteprocenten ett inkomstbortfall för de närmaste två budgetåren av omkring 150 miljoner kronor med utgångspunkt från nuvarande skatteunderlag.

Ovan antydda omständigheter föranleda enligt utskottets mening betänkligheter mot att *nu* företaga en sänkning av uttagningsprocenten av tillfällig natur, hur önskvärd och nödvändig en sådan skattesänkning än får anses vara. En tillfällig skattesänkning av ifrågasatt karaktär skulle icke heller beröra skattesystemet såsom sådant. Detta skulle sålunda allttjämt bestå med dess enligt utskottets uppfattning synnerligen betänkliga utformning i skilda hänseenden, ledande till en framträdande brist på jämlikhet och rättvisa de skattskyldiga emellan.

Ehuru utskottet finner en skattesänkning synnerligen önskvärd, anser sig utskottet med hänsyn till vad i det föregående anförts icke kunna biträda motionärernas förslag. Utskottet förväntar emellertid att 1949 års skatteutredning skall kunna i så god tid avsluta sitt arbete för översyn av skattefrågan i dess helhet, att därav föranledda förslag rörande en från grunden gående reformering av vårt skattesystem samt en därtill knuten bestående skattelättnad skola kunna föreläggas 1951 års riksdag.»

Herr ANDERSSON, ELON: Herr talman! Jag antar att det inte är nödvändigt att uppta kammarens tid med en diskussion om skattetryckets hårdhet och om önskvärdheten av att åstadkomma en skattesänkning. Därom lära väl alla inom denna kammare vara eniga. Önskvärdheten därav bestyrkes även av utskottet, och även om det skulle förhålla sig så, att vissa enskilda röster inom utskottet protesterat emot att det skulle vara önskvärdt, tror jag att dessa röster inte ha någon resonans. Det är inte heller nödvändigt, föreställer jag mig, att utveckla, varför en skattesänkning är önskvärd. Den saken har berörts så många gånger under de debatter som i skilda sammanhang förts angående vår skattenivå, att jag tror att kammarens ledamöter känna till det lika väl som jag och att ett upprepane därför är alldeles onödigt. I den reservation, som jag har undertecknat till bevillningsutskottets betänkande, ha skälen kortfattat uttryckts så, att en skattesänkning skulle medföra en stimulerande effekt på produktionen och sparandet, och om det är någon av kammarens ledamöter, som vill se den saken litet mera värtaligt utvecklad, så ber jag att få rekommendera detta avsnitt i den andra reservationen till utskottsbetänkandet — en rekommendation som tyvärr bara kan gälla det stycke i reservationen som handlar om önskvärdheten och behovet av en skattesänkning.

För min del kan jag inskränka mig till att understryka det för alla uppenbara sambandet mellan produktionsstegring och skattetryck. Man förbiser gärna under debatten, att bakom skatteskalornas och skatteprocenternas siffror gömma sig andra faktorer, som också påverka det allmännas inkomster, även om dessa verkningar icke kunna omedelbart utläsas i någon statistik. Jag tror att det är ett ödesdigert misstag, herr talman, om man glömmer denna omständighet i diskussionen om skatterna.

Jag skall således icke diskutera skattesänkningens önskvärdhet. Det återstår då att diskutera den lika viktiga frågan om skattesänkningens möjlighet, och det

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

är om den saken, som det för dagen råder olika meningar, en meningsskiftning som är ganska naturlig och som man kanske inte behöver undra så mycket över.

Om jag först begränsar mig till frågan om möjligheten för nästkommande budgetår av den skattesänkning som föreslås i reservationen nr I, så tror jag att jag inte behöver syssla så mycket med den. Det förefaller mig ganska klart, att en sänkning av uttagningsprocenten med 10 från 100 till 90, som reservanterna föreslå, skall kunna väl inrymmas i budgeten för nästa budgetår. Jag skall inte taga upp någon tvist om huruvida finansministern har räknat inkomstbortfallet av bensinskatten för högt eller ej, och jag skall inte taga upp någon tvist om huruvida budgetöverskottet rätteligen bör uppskattas till 160 eller 185 miljoner kronor. Även om jag håller mig till den lägsta siffran, 160 miljoner kronor, så inrymmer budgeten för nästa år en tillräcklig marginal såväl för den inkomstskattesänkning med 10 procent, som föreslås, som för den nettobelastning som utöver nu redovisade utgifter kan följa med de stegade löner man har att vänta vid årsskiftet. Denna möjlighet att i nästa års budget inrymma den föreslagna skattesänkningen är enligt min mening ganska uppenbar.

Jag medger oförbehållsamt, att det ter sig åtskilligt tveksammare, om man utsträcker bedömandet till budgetåret 1951/52, det som kommer därefter. En del utgiftsstegringar utöver dem, som upptagas i årets budget, äro uppenbara och kända. Likaledes är det uppenbart och känt, att man i 1951/52 års budget måste räkna med ett ytterligare inkomstbortfall genom att den höjda bensinkatten bortfaller för hela budgetåret. Men lika känt är det förhållandet, att man för budgetåret 1951/52 i jämförelse med det nuvarande kan räkna med vissa besparingar. En av dem är ganska uppenbar: den som ligger i avskaffandet av subventionerna. De mest betydande såväl inkomstposterna som utgiftsstegringarna äro svårare att bedöma för den, som inte har till sitt förfogande de siff-

ror som möjligen redan kunna finnas i Kungl. Maj:ts kansli. Man måste således grunda sitt omdöme på ett bedömande, vars säkerhet givetvis kan diskuteras.

De mest betydande utgiftsstegringarna och inkomstökningarna hänföra sig ju dels till de automatiska stegringarna av utgifterna och dels till den ökning av statens inkomster som följer med produktivitetstegringen jämte den inverkan som lönehöjningen kommer att medföra. Reservanterna ha för sin del gjort ett försök att bedöma å ena sidan inkomstbortfallet och utgiftsstegringen och å den andra sidan besparingar och inkomstökningar, och bedömningen slutar i ett antagande, att förändringarna på båda sidor i jämförelse med innevarande år komma att så nära uppväga varandra, att även 1951/52 års budget kan bli balanserad, även om den inte skulle kunna uppvisa något budgetöverskott av väsentligare storleksordning.

Jag har uppmärksammat, herr talman, att statsministern under gårdagens debatt citerade ett uttalande i den reservation, som var fogad till bankoutskottets då behandlade utlåtande nr 20, och med tillfredsställelse konstaterade, att man från folkpartiets sida uttryckte sin mening på följande sätt: »Att innan den samhällsekonomiska balansen med full säkerhet återställts tillgripa en finanspolitik, som innebär att staten för löpande utgifter får låna hundratals miljoner kronor under ett år, kan icke vara välbetänkt.» Hans excellens undrade då, huruvida folkpartiet var berett att även i dag vidhålla den ståndpunkten. Ja, herr talman, folkpartiet är berett att här i dag vidhålla den ståndpunkten, och förklaringen till att den kan sammanfogas med den ståndpunkt, som partiet i dag intar beträffande möjligheten av en skattesänkning, ligger i fortsättningen av det citatet, som statsministern icke uppläste och där det heter: »Men det är icke givet att — när den samhällsekonomiska balansen återställts — ett budgetöverskott, som innebär ett statligt tvångssparande, bör eftersträvas.» Vi anse det således icke absolut nödvändigt att för budgetåret 1951/52, då man kan vänta

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

att den ekonomiska utvecklingen har fortskridit på sådant sätt, att den samhällsekonomiska balansen är återställd, behålla ett budgetöverskott som innebär ett tvångssparande.

Det är givet, att hela det resonemang, som jag nu för, sker under förutsättning av att den största återhållsamhet iakttages i fråga om statsutgifterna. Men detta hör ju också till de kardinalpunkter, om vilka, såvitt jag förstår, riksdagen är alldeles ense. Jag delar således inte utskottets farhågor för att den föreslagna skattesänkningen skulle så ofördelaktigt inverka på budgetläget 1951/52, att den skulle omöjliggöra uppnåendet av balans i budgeten för det året.

Utskottet uttrycker sig emellertid mycket försiktigt både om svårigheterna nu och om utsikterna för framtiden, och denna försiktiga bedömning har också avhållit utskottet ifrån att göra några uttalanden om ett framtida skattesänkingsprogram och dess innehåll. När utskottet av statsfinansiella skäl har avstyrkt en skattesänkning, har det också avstått från att samtidigt *kräva* en sådan, eventuellt efter andra linjer än dem som reservanterna föreslå. Jag delar inte utskottets uppfattning, herr talman, i frågorna om möjligheten eller omöjligheten av en skattesänkning, men jag hyser givetvis respekt för den uppfattning, som inom utskottet kommit till synes. Tyvärr måste jag säga, att jag har mindre respekt för de reservanter, som med en annan motivering ha kommit till samma slut som utskottet. Det beror inte på att dessa reservanter ha varit mera angelägna än utskottet att utveckla de statsfinansiella hinder och andra svårigheter som tala emot en skattesänkning. Det är givetvis reservanternas ensak att betrakta läget som de vilja och att, om de finna förslaget vara orimligt, ännu starkare än utskottet har gjort leta upp hinder för tillmötesgående av motionärernas önskemål. Den mindre respekten beror därpå, att jag har svårt att få något sammanhang mellan denna del av reservanternas argumentering och den, varmed resonemanget avslutas. Man anser det av statsfinansiella skäl uteslutet,

att den föreslagna skattesänkningen kan genomföras nästa budgetår och ännu mindre under budgetåret 1951/52, då svårigheterna uppenbarligen bli större, så stora, att de förefalla den gruppen av reservanter övermäktiga. Ett uttryck för den uppfattningen har man ju i det ordalag i reservationen, som karakteriserar en eventuell möjlig skattesänkning nästa budgetår såsom tillfällig. Men samtidigt slutar denna reservations resonemang med ett krav om skattesänkning 1951. Vad som i ena ögonblicket är omöjligt, det är således i det andra ögonblicket så möjligt, att man kräver åtgärder för en skattesänkning 1951! Jag måste säga att jag har svårt att förstå logiken i detta resonemang. Finns det möjligheter att genomföra denna skattesänkning 1951, då svårigheterna också enligt mitt förmenande äro större än under nästa budgetår, borde sänkningen kunna genomföras även nu.

Jag har i högerens och bondeförbundets reservation också kunnat konstatera en underlig uppfattning om att en sänkning av uttagningsprocenten skulle på något sätt försvåra utredningen om andra grunder för vårt skattesystem. Men, herr talman, det lär väl gå lika bra att resonera om den saken, ifall skatteuttagningsprocenten är 90 som om den är 100. Jag har undrat, om det möjligen döljer sig någon dunkel mening om en skattesänkning, som inte *minskar* statens inkomster, d. v. s. en skattesänkning som ernås endast genom en omfördelning av nu utgående skatter. Detta kan i så fall inte ske utan att skattelättnad på ett håll får köpas med skatte-skärpning på andra håll. Är det en sådan ändring, som eventuellt leker den gruppen av reservanter i hågen? Det är möjligt att man kan förebära skäl även för en sådan, men man kan inte kalla ett sådant slag av skattesänkning för en skattesänkning för alla.

Det kan till slut, herr talman, diskuteras, huruvida denna skattesänkning, som folkpartiets reservanter föreslå, egentligen är någon sänkning eller om inte det hela inskränker sig till ett återställande av den relation mellan skatt

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

och realinkomst som rådde, då den senaste skattereformen genomfördes. Genom den försämring av penningvärdet, som har inträtt sedan dess, har ju den nominella lönen, på vilken skatterna beräknas, ökats, medan realinkomsten däremot snarare har sänkts än stigit. Relationen mellan skatt och realinkomst är således nu en helt annan än år 1947. Under de senaste åren har genom penningvärdets försämring inträtt en faktisk skatteskärpning, och den sänkning av uttagningsprocenten med 10, som nu föreslås, utgör i själva verket en mycket knapp ersättning för den förändring som sålunda har inträtt i relationen mellan skatt och realinkomst.

Jag skall, herr talman, tills vidare, inte fortsätta min argumentation längre. Jag skall med hänvisning till vad jag sagt be att få yrka bifall till den vid utskottsutlåtandet fogade reservation, som är undertecknad av mig och ett par kamrater från andra kammaren.

Herr statsrådet **SKÖLD**: Herr talman! Jag skall inte länge uppehålla mig vid frågan, hur en sänkt inkomstskatteprocent kommer att verka på statsbudgeten för budgetåret 1950/51, ty där har jag inga andra synpunkter att anföra än dem, som jag redan har framfört i diskussionen om den sänkta bensinskatten. Jag kan bara på den punkten säga, att det måste i nuvarande ovissa läge inom den allmänna samhällsekonomin vara nödvändigt med en real balansering av budgeten och till och med önskvärt med en överbalansering. När det gällde sänkningen av bensinskatten, var det fråga om ett ytterligare hål i statens inkomster på 80 miljoner kronor. Det, som här föreslås, ligger ju 30 miljoner kronor lägre, men det är också i grund och botten den enda skillnaden.

Det starkaste skälet mot det förslag, som herr Elon Andersson nyss pläderade för, hänför sig emellertid till budgetåret 1951/52. Herr Elon Andersson förklarade själv, att beträffande det året var det mera tveivelaktigt, vad man

kunde göra, men det få vi ha klart för oss, att ett beslut i dag om en sänkning av uttagningsprocenten med 10 kommer att få inverkan för hela kalenderåret 1951. Det betyder ju att denna sänkning utan vidare överföres till påföljande budgetår och t. o. m. med det större beloppet, nämligen 100 miljoner, och skall man kunna begränsa sig till 100 miljoner kronor, måste man vara beredd att vid nästa riksdag besluta att från och med nyåret 1951/52 ånyo höja uttagningsprocenten med 10 enheter.

Nu har det här i den reservation, som folkpartiets representanter ha lagt fram, gjorts en förhandsprognos rörande budgetläget under budgetåret 1951/52. Den förefinnes ju här tämligen detaljerat utförd i reservationen. Inom finansdepartementet ha vi också gjort försök att få fram en sådan förhandsprognos, och när jag jämför dessa båda beräkningar med varandra, finner jag att det föreligger en högst betydande skillnad. Utfallet av beräkningen i finansdepartementet är oerhört mycket mer pessimistiskt än det som folkpartiets reserver ha kommit till. När jag närmare studerat orsaken till detta, så finner jag att den främsta anledningen därtill är att reservanterna ha förbisett en särskild omständighet, som hänger samman med uppbörderna av kvarskatten. Enligt gällande regler, fastställda i av riksdagen antagna författningar, skall den kvarskatt, som beräknas på grundval av ett års taxeringar, inbetalas till staten under de två första betalningsterminerna under det påföljande uppbördsåret. Nu har under två år som en övergångsform för att lindra trycket av de mycket stora kvarskatterna beslutats, att dessa kvarskatter i stället få betalas under en åttamånadersperiod (fyra terminer). Därav följer, att denna kvarskatt hittills har fallit på två budgetår, men från och med kalenderåret 1951 är det ju avsikten att återgå till den i författningarna inskrivna ordningen, d. v. s. att den kvarskatt, som konstateras vid innevarande års taxeringar, kommer att helt och hållet inbetalas under de två första terminerna

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

under uppbördsåret 1951. Från regeringens sida ha vi icke lagt fram något förslag om provisoriska ändringar, och det är inte heller vår mening att göra detta. Följden härav blir, att för budgetåret 1950/51 kommer staten att få större inkomst av inkomstskatten än den som normalt under lika förhållanden uppkommer, och man kan beräkna, att denna ökade inkomst utgör brutto cirka 200 miljoner kronor. Detta hänger ju samman med att vi för budgetåret 1950/51 få dels en del av den kvarskatt, som regelmässigt skulle ha betalats under innevarande uppbördsårs båda första terminer, och dessutom få vi hela den kvarskatt, som grundats på 1950 års taxering, under samma budgetår. Detta leder till att statens inkomster genom ett engångsbelopp stiga med 200 miljoner kronor, och detta ha vi tagit hänsyn till vid beräkningarna av inkomsterna för budgetåret 1950/51. Det betyder alltså, att för budgetåret 1951/52 blir det en bruttominskning under i övrigt lika förhållanden på inkomstskatteposten av ungefär 200 miljoner kronor. Med hänsyn till vissa förhållanden mellan staten och kommunerna kommer det icke att bli fråga om hela detta belopp, men jag skulle tänka mig, att det blir en nettominskning, som man kan uppskatta till gott och väl 100 miljoner kronor.

Om man nu går ut ifrån detta och samtidigt gör ett annat antagande, nämligen att nu komma i samband med avtalsrörelserna lönerna för statstjänstemännen och övriga statsanställda att stiga och att samtidigt levnadskostnadsindex också kommer att stiga vid subventionernas bortfallande, så att det blir åtminstone ett indextillägg till för folkpensionärerna, då har jag där en ny utgift. Mot detta kan jag sätta en ny inkomst ty allmänna lönehöjningar betyder ju att inkomsten stiger och därmed stiga också skatterna, så att det kommer att bli större inkomster för staten. Om jag antar att dessa utgifter och dessa inkomster balansera varandra — och det gör jag, även om man skulle tycka att detta är väl pessimistiskt, ty

man måste ju räkna med att statstjänstemännen kanske få en större lönestegring än som motsvarar den genomsnittliga inkomststegringen på grund av allmänt kända förhållanden — då ha vi i vår prognos kommit till att vi för att uppnå balansering måste täcka ett underskott på inte mindre än 140 miljoner kronor. Om riksdagen nu skulle besluta att sänka inkomstskatten med 10 enheter, betyder alltså detta, att detta underskott stiger till 290—300 miljoner kronor.

Jag vill säga, att det blir mycket svårt att även med en bibehållen uttagningsprocent få balans i 1951/52 års budget, men det kommer att bli omöjligt — där om är ingen tvekan — om man nu skulle sänka uttagningsprocenten. Även om jag godtog folkpartiets prognos och sedan toge hänsyn till att man måste räkna ned statens inkomster med åtminstone de 100 miljoner kronor, som folkpartiet icke har medräknat, kommer även folkpartiets prognos att visa ett underskott på 100 miljoner kronor. Jag skulle för min del tro, att det inte behöver sägas mera för att det nu skall framstå som klart, att det icke finns något utrymme för en sänkning av inkomstskatten för budgetåret 1951/52.

I själva verket är det så, att den inkomststabilisering, som vi ändå trots allt ha haft och som ju har lett till att konsumtionsutrymmet under de närmaste två gångna åren icke har fullt tagits ut, har medfört en stagnation även i statens inkomster, vilket ju måste vara naturligt, och eftersom statsinkomsterna komma i efterhand, så är det också naturligt, att vändningen beträffande statens inkomster också kommer efter. Därför vill jag inte se så mörkt på framtiden, att jag säger att det är omöjligt att här komma fram till en skattesänkning, men jag vill säga, att vi icke ännu nått botten. Jag hoppas att vi skola ha nått botten med budgetåret 1951/52 och att vi sedan skola med sparsamhet och återhållsamhet beträffande nya statsutgifter och med de stegrade inkomster som man kan räkna med — vid ett lugnt konjunkturförlopp, nota

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

bene — komma i den belägenheten, att vi så småningom skola kunna räkna även med skattesänkningar, som jag för min del betraktar såsom angelägna, nyttiga och eftersträfvansvärda. Jag måste bara förklara, att det icke finns någon möjlighet att *nu* vidtaga större skattesänkningar än dem vi redan nu ha tagit på oss genom beslutet om sänkt bensinskatt och genom beslutet om höjda ortsavdrag vid kommunalskattetaxeringen. Nu måste vi vänta och se, om statens finanser komma till en vändpunkt, innan vi kunna fortsätta på den vägen.

Herr VELANDER: Herr talman! Jag delar den förste ärade talarens uppfattning, att det icke är någon anledning att här diskutera *angelägenheten* av en skattesänkning. Därom äro de borgerliga partierna ense, och även regeringspartiet har anslutit sig till den ståndpunkten. Jag utgår också ifrån att det föreligger enighet inom regeringspartiet därvidlag. Det är inte heller någon anledning att här diskutera *betydelsen* i olika hänseenden av en skattesänkning. På borgerligt håll åtminstone äro vi alldeles på det klara med att en skattesänkning kommer att stimulera företagsamhet, sparande, kapitalbildning och den samhällseliga utvecklingen över huvud taget — det är ju termer som de borgerliga partierna i diskussionen om dessa ting pläga begagna.

Den fråga, som det i dagens läge gäller att besvara, har redan markerats av de föregående talarna, och det är den: Kan man med iakttagande av försiktiga och sunda budgetprinciper gå in för en skattelindring i form av en sänkning av uttagningsprocenten från 100 till 90 för det kommande budgetåret? På den frågan svarar folkpartiet ja; de övriga partierna svara nej. Folkpartiet avgav sitt svar redan vid riksdagens början. Det väcktes då en motion från folkpartiets sida, där detta skattesänkingskrav framställdes, men den utgångspunkt, som folkpartiet då hade att falla tillbaka på, var ett beräknat budgetöverskott på 472 miljoner kronor. I dagens läge kan man

säga, att detta budgetöverskott är fullständigt obefintligt. Vi kunna rekapitulera vad handlingarna utvisa på den punkten.

Om vi se bort från jordbruksregleringen, ha vi alltså 160 miljoner kronor att hålla oss till. Av dessa 160 miljoner kronor är det 80 miljoner kronor, som sammanhånga med den extra bensinskatten. Och det är riksdagens ståndpunkt, att avkastningen av denna skatt icke får användas såsom något slags budgetregulator, utan dessa 80 miljoner kronor skola komma det allmänna vägväsendet till del. Man måste alltså se bort ifrån dem i detta sammanhang. Då återstår det endast 80 miljoner kronor. Och så vill man nagga på dessa genom en sänkning av uttagningsprocenten ifrån 100 till 90, och därvid resonerar man från folkpartiets sida en smula försåtligt. Man säger, att vi icke behöva räkna med större inkomstbortfall än vad som av skattesänkningen på sammanlagt minst 150 miljoner kronor belöper på uppbördsterminerna i mars och i maj 1951. Det skulle alltså stanna vid 50 miljoner kronor. Därmed skulle då folkpartiet från sin utgångspunkt ha ett nominellt budgetöverskott på endast 30 miljoner kronor.

Alla äro emellertid införstådda med — det deklarerades senast under gårdagen — att inkomststabiliseringen faller bort i och med det stundande årsskiftet. Alla äro vi också på det klara med att detta kommer att föranleda lönerörelser i olika riktningar. På de flesta håll har man sålunda räknat med att de statsanställda därmed komma att kräva en viss kompensation, en kompensation som man, såvitt jag förstår, från regeringens sida har ställt sig välvillig till och som även vi andra måste vara beredda att överväga i positiv anda. Om man därvid utgår ifrån att en ökning av de rörliga tilläggen till statstjänarna skulle komma att röra sig om 12—18 procent — vi kunna anta det — skulle det betyda en ökad årlig utgift för statsverket på 80—100 miljoner kronor, alltså för det närmaste budgetåret minst 40—50 miljoner kronor. Därmed äro de 30 miljoner kro-

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

nor, som folkpartiet söker deducera fram, förvandlade till ett budgetunderskott. Sedan äro vi väl alla på det klara med att detta icke är den enda utgiftsökning, som kan vara att förvänta under nästkommande budgetår icke minst på grund av de ovissa möjligheter i olika hänseenden, som nu måste vara att räkna med.

För övrigt kan man ha anledning att draga vissa slutsatser av den erfarenhet som vi gjort under senaste tid. Hur var läget för ett år sedan? Ja, då diskuteras också en sänkning av uttagningsprocenten av samma omfattning som nu. Även högern och bondeförbundet biträdde den tankegången. Men vad var utgångspunkten då? Jo, utgångspunkten var ett beräknat budgetöverskott på ca 670 miljoner kronor. Vart har detta budgetöverskott tagit vägen i dag? Ja man beräknar, att det möjligen kan komma att uppgå till 200 miljoner kronor, och skulle man korrigera detta, vilket väl inte ovillkorligen behöver ske, då frågan gäller budgetens balansering, med hänsyn till förskjutningarna i behållningen å reservationsanslagen, skulle det förvandlas till ett underskott. Men jag vill fastslå, att om vi i fjol hade beslutat en sänkning av uttagningsprocenten från 100 till 90, så skulle det under den första hälften av det kommande budgetåret icke ha funnits täckning för det inkomstbelopp, som man därigenom hade berövat staten. Konsekvenser av ett sådant beslut i fjol hade alltså kommit att gå ut över det första halvåret av det stundande budgetåret, som börjar löpa den 1 juli, och det med ett belopp av ca 100 miljoner kronor, som då hade återstått att täcka. För dessa ca 100 miljoner kronor hade det icke funnits någon som helst täckning. De hade sålunda icke kunnat täckas på annat sätt än genom höjda skatter, eventuellt upplåning. Detta visar, att man måste vara ganska försiktig, när man ger sig in på dessa ting, och att man icke med en så bräcklig marginal, som den som föreligger i dagens läge, kan inlåta sig på ett så djärvt steg som en sänkning av den direkta beskattningen med åtminstone ca 150 mil-

joner kronor. Som chefen för finansdepartementet berörde, är det nämligen så, att frågan därom innefattar en bedömning även av budgetläget för budgetåret 1951/52, och där skulle man alltså ha att skaffa täckning för åtminstone 100 miljoner kronor på grund av det beslut, som folkpartiet i dag inbjuder oss att fatta. Jag skall icke söka komplettera finansministerns uttalande på den punkten. Han säger dock, att man enligt verkställda beräkningar under sådan förutsättning kan vänta ett underskott för budgetåret 1951/52 på 290—300 miljoner kronor.

I fjol, när vi diskuterade uttagningsprocentens storlek, betonades ifrån folkpartihåll, att man utöver skattesänkningen även tog sikte på en bestämd överbalansering av budgeten, och efter den diskussion, som fördes i går i anslutning till bankoutskottets betänkande nr 20, och vad som har sagts i dag, ha vi väl alltså gått ut ifrån att folkpartiet skattar åt den uppfattningen, att det även nu är nödvändigt med en överbalansering av budgeten. Detta gör ju, att den ståndpunkt, som folkpartiet här förfäktar, måste anses vara än mera svårförståelig. Jag utgår ifrån att, när nu ifrån folkpartihåll kräves besked av de övriga reservanterna om anledningen till deras ståndpunkt beträffande frågan om sänkningen av den direkta beskattningen i dagens läge, är det beskedet givet med vad jag här har anfört.

Det är en annan sak, som inte heller bör förbigås i detta sammanhang. Det nu gällande skattesystemet är enligt allas mening behäftat med stora inadvartenser och ojämnheter, som leda till beskattningsresultat, vilka icke ha med jämlikhet och rättvisa att göra. Man talar bland annat om den orimliga marginalbeskattningen. Man talar också om verkningarna av att man vid sidan av varandra uppbyggt ett flertal progressiva skatter utan att göra klart för sig konsekvenserna av dem, sedda i ett sammanhang. Man kommer icke till rätta med dessa ojämnheter genom en skattesänkning efter de linjer, som här diskuteras. Det ligger säkerligen ock så till, att vid en revision av

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

vårt beskattningssystem — och vi stå ju inför en sådan revision — många skattskyldiga, som med folkpartiets linje komma att tillföras en tillfällig skattelättnad, efter det att revisionen av skattesystemet är slutförd komma att få en höjd skatt i förhållande till den som nu utgår och detta just på grund av de ojämnheter vilka, som sagt, vidlåda det det nuvarande skattesystemet.

När vi diskuterade denna fråga i fjol, låg den i ett annat läge. Nu räkna ju alla med att den sittande skatteutredningen skall presentera sitt arbetsresultat i så god tid, att proposition i ämnet skall kunna föreläggas nästa års riksdag. Den uppfattningen har hävdats från statsrådsbänken och från ledamöter av kommittén. Därpå kunde man inte lita i fjol; men alldeles oavsett den saken, är det väl klart, att det skall vara utomordentligt starka skäl för att man i dagens läge skall kunna fatta ett beslut, som det näppligen går att prestera bärande motive- ringar för och som sträcker sina verkningar inte blott till budgetåret 1950/51 utan även till det därpå följande budget- året 1951/52. Det förefaller mig, som om man måste avvakta denna proposition om en till grunden gående, som det heter, omvandling av vårt gällande skatte- system.

Det är tillräckligt att hänvisa härtill, då herr Elon Andersson efterlyser något klarläggande uttalande om vad t. ex. högern i detta sammanhang menar. Högern, säger herr Elon Andersson, kräver skat- tesänkningar, utan att dock kunna an- visa de vägar, på vilka dessa skattesänk- ningar skola åstadkommas. Det kan hän- da att jag missuppfattade herr Elon An- dersson på den punkten, men jag lade in ungefär den betydelsen i vissa hans ut- talanden. Vissa förslag av skatteutred- ningen ha redan kommit till uttryck. Riksdagen har också fattat beslut om att avkastningen av de kvarstående extra skatterna från år 1948 skall användas för skattesänkning. Skatteutredningen skall vidare pröva ramen för statens utgifter och klarlägga skattesystemets samhälls- ekonomiska verkningar, alltså även verk- ningarna av den nu gällande orimligt

höga beskattningen på skatteunderlaget etc. Sedan ha reservanterna från bonde- förbundet och högern understrukit, att det inte är nog med detta, utan att möj- ligheten att komma längre, att de alltså icke får stanna med någon halvmesyr, är beroende av statsmakternas vilja och för- måga att ålägga sig den största aktsam- het, när det gäller beslut om nya stats- utgifter eller vidgande av statens uppgif- ter, där man har att räkna med undan för undan stegrade anslagskrav. Vi ha även understrukit, att de automatiska ut- giftsstegringarna ovillkorligen måste bringas under en effektiv kontroll från riksdagens sida samt att en sänkning av vissa nu utgående anslag måste tagas under omprövning. Jag kan icke förstå annat än att det bör vara en riktig stånd- punkt, att man inrättar sig härför och att man i dagens ansträngda budgetläge avvaktar vad som kan komma att ske vid nästa års riksdag. Man må vara otålig över att det dröjer så länge med åtgär- der på detta område, men detta kan icke läggas högern till last, ty redan år 1947 krävdes från dess sida en ingående un- dersökning rörande statens inkomster och utgifter, grunderna för skattesyste- met och dess samhällsekonomiska verk- ningar och andra därmed sammanhäng- ande spörsmål. Vi kämpade ensamma på den punkten. År 1948 upprepade vi vår framstöt. Intet annat parti följde oss. År 1949 upprepade vi igen denna framstöt, och då äntligen inträffade en fullständ- igt omkastning inom riksdagen kanske närmast i anslutning till vad man kalla- de kvarskatteeländet. Detta blev uppen- bart för allt folket, men för dem, som voro med, när källskattesystemet inför- des, och hade anledning att ställa sig den frågan, huru detta vid tillämpning- en skulle komma att te sig, var det inte någon överraskning att det blev — jag skulle kunna använda ett starkt ord men nöjer mig med att säga — så pass olus- tigt som det faktiskt blev. Den, som vill studera riksdagens protokoll från de- cember månad 1945, finner de starkaste uttryck för farhågor i det hänseendet. Om emellertid högerns ståndpunkt i skattefrågan hade följts tidigare, hade

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

förmodligen den översyn av skattesystemet, som 1949 års skatteutredning nu sysslar med, varit verkställd och ett mera definitivt ställningstagande i riksdagen möjligt.

Herr talman! Jag skall inskränka mig till vad jag här har anfört. Jag tillåter mig att i anslutning därtill hemställa om bifall till utskottets kläm och beträffande motiveringen bifall till den reservation, som har avgivits av mig och vissa mina kamrater inom utskottet.

Herr WERNER: Herr talman! Såsom herr Elon Andersson framhöll i sitt inledningsanförande, råder det inga delade meningar om önskvärdheten och nödvändigheten av en minskning av det direkta skattetrycket. Man kan utan vidare konstatera, att skattetrycket nu har nått en sådan höjd, att det, om det kommer att fortsätta, kommer att utgöra ett kvävningsgrepp över såväl viljan till sparsamhet som viljan till värdeskapande produktion. Det är ett faktum, att så är förhållandet och att hela näringslivet i hög grad pressas av detta skattetryck, vilket i sin tur måste få konsekvenser i form av högre produktionskostnader, högre varupriser och försvärad stabilisering av vårt penningvärde. Även för jordbruket utgör skattetrycket en mycket besvärande faktor, eftersom jordbruket inte äger samma möjligheter till avskrivningar på sina investeringar som exempelvis industrien och handeln. Det hindrar nödvändiga rationaliseringsåtgärder och arbetsbesparande kapitalinsatser i både byggnader och inventarier. Vi kunna alltså konstatera, att en stark folkmening kräver en skattesänkning, så snart detta låter sig göra, och vi kunna kanske också konstatera, att det är mycket populärt att fara runt i landet och tala om att man är förespråkare för en skattesänkning.

Diskussionen rör sig alltså inte om huruvida en skattesänkning är nödvändig eller inte, utan huruvida den är möjlig eller icke i dagens läge. Det är väl ändå så, att vi inte ha skapat de nödiga förutsättningarna för att kunna

för ögonblicket genomföra denna lättnad, ty vi ha gemensamt bundit staten vid konstanta utgifter. Vi äro skyldiga att ta konsekvenserna härav och försöka täcka dessa utgifter genom motsvarande inkomster, och detta måste i mycket hög grad ske genom de direkta skatterna. Det är den reella sidan av saken, som vi inte kunna komma ifrån och som väl i dagens läge är avgörande.

Herr Velander erinrade om läget i fjol. Jag skall upprepa något av vad han sade. Vi tänka oss tillbaka till för ett år sedan. Då sammanknöt vi en riksstat, som visade ett överskott på 679 miljoner kronor. Det var en överbalansering, som vi ansågo skulle ge lysande möjligheter till en stabilisering, men nog var det väl en kalldusch för oss, när riksräkenskapsverket för några veckor sedan kom med sitt sammandrag. Vart hade det där lysande överskottet tagit vägen? Statsinkomsterna ha ibland en obehaglig tendens att minska, och det gjorde de i fjol med cirka 200 miljoner kronor. Vi ha i riksstatsens driftbudget samlat på vissa reservationsanslag, som i fjol belöpte sig till sammanlagt cirka 1 400 miljoner kronor, för vilka det knappast fanns täckning eller, om täckning tidigare funnits, hade den förbrukats. Ur dessa reservationsanslag togs det ut 260 miljoner kronor. Om jag betraktar detta belopp såsom icke täckt, kommer jag — i stället för att konstatera ett överskott på fjolårets riksstat — fram till en brist på inte mindre än 60 miljoner kronor. Till denna brist bidrogo också de under hösten på grund av devalveringen uppkomna oförutsedda utgifterna för subventionerna med mycket stora belopp.

Man kan härur hämta vissa lärdomar. Sedan vi i fjol anslöt oss till folkpartiets motion i tro att läget var stabilt, har tilltron till denna stabilitet i någon mån rubbats, liksom också tilltron till folkpartiets ekonomiska prognoser. Här gäller det att tänka självständigt, och det är vad vi ha försökt att göra, då vi icke — trots det trängande önskemål som en omedelbar skattelättnad kan anses vara — ha kunnat biträda folk-

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

partiets motion om 10 procents skatte-sänkning.

Hurudant är läget i år? Redan från början var läget synbart försämrat. Överskottet uppgick vid första uppläggningsen av statsbudgeten till 472 miljoner kronor. Under de få riksdagsmånaderna ha vi tappat 300 miljoner kronor härav, och dessutom komma nu verkningarna av bensinskattesänkningen m. m. Om vi skola bifalla folkpartiets motion tror jag inte att vi få kvar något överskott alls. Läget på löneområdet är för närvarande sådant, att vi ha kommit bra nära det farliga indextaket 169 — om jag inte misstär mig år siffran nu 168,3. Vad som händer, när indextaket genombrytes, förmodar jag att vi komma att få erfara fram på höstkanten. Hur skola vi då kunna tillgodose de lönekrav, som ovillkorligen måste resas? Jag hoppas, att de skola kunna begränsas, så att vi kunna bevara penningvärdet och grunden för vår ekonomiska jämvikt och hålla den lönelavin, som kan antas komma, inom rimliga gränser. Men varmed skola vi betala löneökningarna, om vi inte ha någon reserv i riksstaten?

Herr Andersson i Bollnäs drar optimistiska slutsatser om framtiden. Jag kan delvis förstå dem. Det ekonomiska läget är kanske i någon mån förbättrat genom devalveringen, ty vi ha möjlighet att få mera betalt, räknat i den nu uttunnade svenska kronan för våra exportvaror o. s. v. Detta torde skapa en stimulans till ökad produktion. Men det är i varje fall inte något att dra växlar på och diskontera i förväg — det är tillgångar som vi ännu inte ha förvärvat och som vi inte med säkerhet kunna anse som gripbara. Det är väl inte riktigt ansvarsmedvetet av den svenska riksdagen att handla på det sättet, att vi icke täcka de utgifter som vi veta, att vi absolut inte kunna komma undan.

Vi ha byggt upp vår socialvård och därmed åsamkat samhället utgifter, som vi ingalunda vilja avveckla. Vår socialbudget överstiger 1 400 miljoner kronor, varav 1 220 miljoner kronor belöpa

på folkpensionerna och barnbidragen. Vi kunna inte sänka dem. Vi ha utgifter för försvaret, som antagligen komma att öka. Vi kunna inte sänka vägutgifterna. Vi kunna inte heller sänka utgifterna på åttonde huvudtiteln. Man kan sätta i fråga att minska subventionerna på nionde huvudtiteln, men eftersom dessa avse konsumenterna, måste detta utlösa en effekt på indexskalan, som inte kan utjämnas på annat sätt än genom ökade löner. Vi ha vidare civil- och inrikesdepartementens utgifter. Sammanlagt ha vi bundna statsutgifter på 4 800 miljoner kronor, och våra inkomster för innevarande budgetår ha under riksdagsmånaderna visat en tendens att minska med 140 å 150 miljoner kronor i jämförelse med tidigare kalkyler.

Efter denna analys av dagens läge, som vi måste göra, har bondeförbundet för sin del inte i år kunnat biträda förslaget om en skattesänkning i den form som folkpartiet föreslagit.

Jag begrep inte herr Anderssons kritik av innehållet i den reservation beträffande motiveringen till utskottets utlåtande, för vilken jag jämte vissa andra är ansvarig. Jag kan lugna herr Andersson med att bondeförbundet ingalunda strävar efter att övervältra skattebördor på de små inkomsttagarna. Det är alldeles onödigt att insinuera någonting sådant. Jag kan erinra om den debatt, som fördes här för några dagar sedan, då det gällde att befria landskommunernas svaga och känsliga skatteunderlag från vissa större utgifter och överföra dem till den statliga skatteskalen. Det är väl ändå så, att de kommunala skatterna beräknas på proportionell grund, medan däremot den statliga skatteskalen är progressiv. Den gången hyste bondeförbundet och folkpartiet motsatta uppfattningar, och jag undrar ändå, om man av den uppfattning, som bondeförbundet förfäktade, kan dra den slutsatsen, att bondeförbundet skulle vilja hjälpa till att övervältra skattebördor på de mindre inkomsttagarna.

Men låt oss erkänna, att i skattesyste-

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

met finnas så många ojämnheter — som vi hoppas att den sittande skatteutredningen skall komma att utjämna — att vi icke för ögonblicket kunna göra annat än avvakta det förslag till revision av hela vårt skattesystem, som utredningen måste framlägga.

Herr talman! Jag skall inte ta upp tiden med något längre anförande i frågan. Jag har endast velat motivera, varför vi i år icke ha kunnat biträda förslaget om att sänka de direkta skatterna med 10 procent. Det beror ju på rent materiella hinder. En sådan sänkning måste nämligen, såvitt vi nu kunna bedöma, leda till en underbalansering av statsbudgeten mitt i en högkonjunktur, vilket vi inte kunna stå till svars med.

Jag skall sluta med att yrka bifall till utskottets hemställan och till den motivering, som återfinnes i den vid utskottets utlåtande fogade reservationen av herr Velander m. fl.

Herr SJÖDAHL: Herr talman! Den förste talaren har dragit fram några synpunkter på det existerande statliga skattesystemet, vilket vi ha diskuterat här i kammaren vid så många föregående tillfällen, att jag är rätt tveksam, om jag skall kasta mig in i en diskussion om det. Därtill kommer, att vi ha tillsatt en skatteutredning, som har till uppgift att ompröva vårt statliga skattesystem, och jag tycker att man nog kunde nöja sig med att ta upp denna diskussion, sedan man sett resultatet av utredningen. Men jag kan inte underlåta att helt kort yttra mig på några punkter.

Här sades, att vårt skattesystem inte är lyckligt med hänsyn till produktions effektivitet och produktions utveckling. Men det är ju ändå så för närvarande i landet, att alla produktiva krafter äro fullt upptagna. Vårt kapital är, efter vad jag har förstått, fullt sysselsatt och vår arbetskraft är också fullt sysselsatt. Vi ha stigande löner, trots lönestoppet, och företagens verksamhet ger goda resultat. Jag såg nyligen i någon tidning, hurusom ett stort företag, vars direktör hade klagat över skatterna och deras tryck på näringslivet, redovisade

en inkomst på 24 miljoner kronor. Av detta belopp använde man ungefär 15 miljoner kronor för att göra avskrivningar, och det måste betyda en utomordentlig förstärkning av företaget, vilket jag för min del tycker är mycket lyckligt. Efter dessa mycket betydande avskrivningar redovisade företaget ändå en rörelsevinst på 5 miljoner kronor. När man vet, att resultat av denna art inte alls äro ovanliga, måste man säga sig att — trots detta skattesystem, som vi fingo år 1947 och som nu verkat i åtskilliga år — företagsamheten och produktionen synas ha anpassat sig synnerligen väl. Vi hörde ju i går, hur det från borgerligt håll prisades, att man bland annat genom företagarnas verksamhet — som jag gärna bugar mig för, inte med ett leende, utan med allvar — hade lyckats reda upp landets ekonomi på det sätt som skett.

Det tycks uppenbarligen inte, efter vad erfarenheten hittills har visat, ha varit någon fara för produktionen, men jag vill avvakta, vad skatteutredningen kan komma till för resultat vid sin omprövning. Sedan få vi föra diskussionen vidare på denna punkt. Jag har emellanåt sett, hur det på affischerna ifrågasattes, om det över huvud taget lönar sig att arbeta. Det är ju egendommeligt i en tid, då vi ha så full sysselsättning som vi ha och då de, som det verkligen gäller, anse att det lönar sig att arbeta. Trots att vi ha lönestopp, redovisas en stegring av lönesumman både för arbetare och för tjänstemän med 3, 4 procent. Det har kanske blivit litet flera arbetare och tjänstemän, och detta kan vara orsaken till att lönesumman har stigit. Det är mycket möjligt. Men det kan också vara så, att arbetarna och tjänstemännen ta ut sin kraft och fullgöra mera arbete än förr. Det lönar sig tydligen här i landet att arbeta, och det lönar sig tydligen att idka företagsamhet.

Men trots detta är det ju alldeles uppenbart, att det är synnerligen önskvärt, att vi kunna nedpressa skattebördan och kunna lämna åt den enskilde så mycket som möjligt av hans inkomst

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

att användas efter hans eget gottfinnande. Om man kan åstadkomma skattesänkningar, är det i och för sig någonting rekommendabelt. Men frågan är ju alltid om det går, och sedan ha vi frågan om på vilket sätt de skola genomföras.

Innan jag går vidare i detta resonemang får även jag erinra — liksom finansministern redan har gjort — om de mycket kloka ord, som folkpartiet skrev i sin reservation till bankoutsiktets utlåtande nr 20. Där erkänner man först och främst, att ett statligt budgetöverskott bör eftersträvas under en tid av överfull sysselsättning. Men reservanterna fortsätta: »Att innan den samhälls-ekonomiska balansen med full säkerhet återställts tillgripa en finanspolitik, som innebär att staten för löpande utgifter får låna hundratals milj. kr. under ett år, kan icke vara välbetänkt.» Är den samhälls-ekonomiska balansen med säkerhet nu nådd? Det är en fråga, som jag undrar om vi kunna besvara med ett otvetydigt ja. Jag tror inte man kan göra det. Vi vänta nästa år påfrestningar på grund av lönestoppets upphävande och på grund av de prishöjningar, som vi ha att räkna med och påfrestningar som kunna bli en följd av den i och för sig lyckosamma, undan för undan pågående liberaliseringen av vårt ekonomiska liv och vår utrikes-handel. Under dessa omständigheter är det väl i varje fall klokt att undvika en sådan situation, att staten till äventyrs måste låna för att täcka löpande utgifter.

Nu skrevs folkpartimotionen vid riksdagens början, och det är därför ingenting att säga om att man i denna räknade med ett överskott på 150 à 200 miljoner kronor. I sin reservation nu räknar folkpartiet — liksom utskotts-majoriteten — med ett överskott för nästföljande budgetår på 160 miljoner kronor. Men dessa 160 miljoner kronor måste ju minskas med den till 40 à 50 miljoner kronor uppgående ökningen av löneutgifterna, som vi ha att räkna med och som är angiven redan i statsverkspropositionen. Vidare beräkna vi att ta i

bruk reservationer för driftbudgeten på omkring 100 miljoner kronor. Resultatet blir med andra ord ungefärligen plus minus noll. Vi komma fram till en reell balans i driftbudgeten, men intemer. Det är uppenbart, att om man då beslutar en skattelättnad med 50 miljoner kronor, det med all sannolikhet uppstår ett underskott på ungefär detta belopp.

Jag vill påminna om något som jag tyckte mig höra en erinran om i något av de föregående anförandena, nämligen att våra erfarenheter från de föregående årens beräkningar ju inte äro särskilt goda. Jag kan erinra om att vi under budgetåret 1948/49 räknade med inemot 600 miljoner kronor i överskott. Det blev 400 miljoner kronor. Medräknas reservationer, som togos i anspråk, blev resultatet ett överskott på 300 miljoner kronor. Ett så stort överskott behövdes säkerligen för budgetåret 1948/49. Nästföljande budgetår — således det innevarande — räknade vi med ett överskott av 679 miljoner kronor. Det blev omkring 200 miljoner kronor. Sedermera medräknade riksräkenskapsverket reservationerna på 260 miljoner kronor och kom då fram till en brist, icke ett överskott. Man ser alltså, att tendensen åtminstone hittills tyvärr har varit, att överskotten bli mindre än man räknat med. Nu kan man hoppas, att man med större erfarenheter inom finansdepartementet och kanske litet hårdare hand skulle kunna hålla de beräknade siffrorna bättre, men därom vet man ju ingenting.

För budgetåret 1950/51 äro vi ju alla ense om att räkna med ett överskott på 160 miljoner kronor. Men vi ha reservationer på 100 miljoner kronor, och sedan dessa frånräknats återstår ett överskott på 60 miljoner kronor. Beaktas också de ökade löneutgifterna, blir resultatet, såsom jag nyss sade, praktiskt taget plus minus noll. Då är driftbudgeten reellt balanserad. Men enligt folkpartiets förslag blir det ett underskott. Jag undrar, om man inte om detta förfarande att i en högkonjunktur underbalansera budgeten, så att man med all

Ang. uttagingsprocenten för den statliga inkomstskatten.

sannolikhet driver ut staten på låne- marknaden, måste använda folkpartiets egna ord, att det »kan icke vara välbetänkt». Jag tycker nästan, att det är ett för mildt uttryck.

Nu har finansministern redan förklarat, att det blir ett rätt stort gap för det därefter följande budgetåret således 1951/52. Man vet inte, hur stort gapet blir och hur det skall fyllas. Gentemot detta har ju folkpartiet satt upp sin beräkning i reservationen, som rör sig med minusposter och plusposter och slutar med ett underskott på 100 miljoner kronor. Sedan hoppas folkpartiet, att det tack vare de ökade inkomsterna i landet skall bli ökade skatteintäkter, så att budgeten ändå kan bli balanserad. Jag undrar, om det är riktigt klokt och lämpligt av riksdagen att — med stöd av det privata budgetarbete, som bedrivits inom folkpartiets hemliga budgetbyrå, och utan möjlighet att kontrollera dessa löst framkastade beräkningar — mot den ansvarige finansministerns råd besluta om en skatteminskning, som enligt finansministern nödvändiggör att man går ut på lånemarknaden.

Jag vill erinra om att riksdagens beslut om höjning av de kommunala ortsavdragen kostar staten 130 miljoner kronor och ökningen av barnbidragen — som ju ersätta barnavdragen — 50 miljoner kronor om året och att våra utgifter för dessa reformer under budgetåret 1951/52 komma att utgöra hälften av dessa belopp.

Man säger tillika — det har ju ofta sagts i diskussionen — att man bör markera inför det svenska folket, att man vill minska skatterna. Det kan vara nog så riktigt, men jag vill fråga: Har ändå inte riksdagen under detta år markerat, så att det svenska folket begriper det, att man vill försöka få till stånd skatteminskningar så fort det är möjligt och i den utsträckning som det över huvud taget är försvarligt? Jag får erinra om att vi från och med den 1 maj i år ha avskaffat pappersskatten, som gav staten 50 miljoner kronor. Det är ju avsett, att denna skattelättnad skall tränga igenom till alla och envar. Och vi komma att

från och med nästa års början minska bensinskatten, så att det per år räknat blir en skatteminskning med 160 miljoner kronor. De indirekta skatterna komma alltså att minska med 210 miljoner kronor per år. Detta bör väl ända markera den svenska riksdagens vilja att minska skatterna. De direkta skatterna har man ju genom de redan nämnda åtgärderna i samband med ortsavdragsreformen minskat med en nettosumma av 180 miljoner kronor. Sammanlagt komma de direkta och de indirekta skatterna att minska med omkring 400 miljoner kronor per år. Detta är väl att markera en vilja till skattesänkning.

Nu kan man givetvis säga, att vi böra fortsätta på denna väg. Det har inte utskottet uttalat sig emot, lika litet som finansministern i sitt anförande här i dag. Utskottet har tvärtom sagt att en sänkning av den direkta beskattningen är synnerligen önskvärd, men att man måste avvakta en tidpunkt, då en sänkning är möjlig.

Det framhålles nu att sedan dessa statsskatter och särskilt inkomstskatten införts, ha inkomsthöjningar inträffat med påföljd, att den behållna inkomsten, räknad i penningvärdet för några år sedan, minskats. Det är mycket sannolikt att det är så, men det är väl inte något skäl att använda den gällande skalan och sänka skatterna med 10 procent, utan det är väl snarare lämpligt att ompröva skalorna, som man byggde upp med hänsyn till inkomstfördelningen i det svenska samhället lät oss säga 1945, och bättre anpassa dem efter de nya inkomstförhållanden, som inträtt. Som jag nämnde i ett anförande häromdagen har ju det undre skiktet alltmer uttunnats och mellanskiktet alltmer fyllts, så att vi ha en helt annan inkomstfördelning än den som ligger till grund för 1947 års skattereform. Denna omprövning ha vi nu att vänta inom skatteutredningen. När den tillsattes, hade jag den förhoppningen, att man skulle lugna sig litet och se vad det blev för resultat av dess arbete, innan man föreslog direkta åtgärder på detta område, där ändå de olika skatteformerna hänga så nära ihop, att

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

man nog bör ompröva hela systemet, innan man börjar flytta stenarna inom systemet som sådant. Vilket resultat man kommer till vågar jag för min del inte yttra mig om alls, men jag har den meningen, att den fördelning av skattebördan emellan större och mindre förmögenhetsägare och mellan större och mindre inkomsttagare, som vi nu ha, får man i det stora hela försöka bevara även i det nya system, som till äventyrs blir frukten av arbetet, men att där erfordras kanske åtskilliga jämkningar både inom den ena skatteformen och inom den andra, står jag inte alls främmande för. Jag tror det skulle vara mycket lyckligt, om man i vissa svaga medelklasskikt kunde göra en jämkning, så att skattebördan bleve något mindre, så fort vi ha möjlighet att effektuera det, vilket beror på det skattebehov den svenska staten har.

Med detta, herr talman, vill jag deklarerera utskottsmajoritetens uppfattning om önskvärdheten av en fortsatt omprövning av vårt skattesystem, önskvärdheten av att man fortsätter på den väg, som man redan detta år har gått in på genom att sänka skatterna med omkring 400 miljoner, vid den tidpunkt och i den omfattning, som de blivande utredningarna och statens behov visa vara möjligt. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr ANDERSSON, ELON: Herr talman! Jag är inte lika slängd att så där utantill röra mig med siffror och bolla med miljoner som de närmast föregående talarna. Jag vill bara säga, att jag är ytterst imponerad av den sakkunskap, som de besitta, när det gäller att så här på fri hand verkställa omräkningar, inte bara av mina mycket vaga prognoser — det är säkert mycket lätt att göra — utan även av de precisa siffror, som finnas redovisade i nästa års budget, och dem finansministern nyss har talat om, när det gäller 1951/52. Jag konstaterar bara, att både herr Velanders och herr Werner i sin iver att bevisa omöjligheten av den skattesänkning, som folkpartiet föreslår för nästkommande budget-

år, lyckades förändra det budgetöverskott för nästa budgetår, som dock även finansministern accepterat till siffran 160 miljoner, till för herr Velanders vidkommande bara något tiotal miljoner kronor, medan herr Werner till och med var så långt ute, att han fick fram en brist. Det tycker jag är rätt skickligt gjort, och det visar i varje fall, att finansministern till sitt förfogande i riksdagens båda kamrar har fått inte bara hjälptrupper av mera ovanligt slag utan också ekonomiska experter med en kunskap och ett djup, som till och med överträffa finansministerns egna. Jag föreställer mig, att finansministern och hans parti äro särdeles glada över denna kanske oväntade förstärkning.

Om finansministerns argumentation skall jag bara säga ett par saker. Jag skulle vilja påpeka till den kraft och verkan det hava kan — jag tror inte, att verkningarna bli så betydande, men något gör det kanske — att riksdagen i år beträffande uppbördsreformen har beslutat även sådana ändringar, som innebära att den preliminära skattebetalningen från och med 1951 kommer att bli avsevärt noggrannare än vad den har varit tidigare och att således de rätt betydande belopp, som under de hittills förflutna åren av uppbördsreformen ha betalats i form av kvarskatt, sannolikt efter ingången av 1951 komma att minska. Jag vill inte påstå, att det har så särdeles stor betydelse, men eftersom finansministern har infört frågan om kvarskattebeloppet under första hälften av budgetåret 1951/52 i diskussionen, kan ju också den synpunkten föras fram såsom i någon mån motverkande hans argumentation.

Finansministerns beräkningar för budgetåret 1951/52 visade nu en brist på 140 miljoner kronor. Jag konstaterar inom parentes, att han har återvänt till den siffran. Häromdagen hittade han under promenaden mellan första och andra kammaren 40 miljoner. Fortsätter han de promenaderna, hittar han kanske några till. Jag skulle föreställa mig, herr talman, att det inte alls hör till ovanligheten, att man vid den första konfron-

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

tationen med ämbetsverkens anspråk och de inkomster, som stå till förfogande för deras fyllande, kan konstatera ett gap inte bara av den nämnda omfattningen utan mycket större, och jag tror, att den förhoppning, som finansministern häromdagen gav uttryck åt i denna kammare, att de där båda siffrorna så småningom skola närma sig varandra, är mycket väl grundad.

Det förefaller mig för resten ganska märkligt, att någonting, som är så omöjligt 1950/51 och ännu omöjligare 1951/52, skall i ett enda slag visa sig mycket möjligt 1952/53. Det hörde ju också till finansministerns prognoser, att han trodde, att sedan vi ha nått bottnen år 1952, skall det bli någonting helt annat av.

Jag har tidigare sagt, att jag är imponerad av den möjlighet att bolla med miljonerna, som herrar Velander och Werner ha ådagalagt här, och jag är också i någon mån överraskad över den utomordentliga villighet, som från det hållet ådagalagts att visa den nu föreslagna skattesänkningens omöjlighet. Båda herrarna ha med ännu större iver än finansministern propagerat emot en skattesänkning för nästa budgetår.

Herr Velander trodde, att jag hade frågat honom, vilken form högern tänkte ge sin skattesänkning. Det behöver jag inte fråga om. Jag föreställer mig, att herr Velander inte kan svara på den saken så precis. Det enda han kan göra är väl att hänvisa till de debatter, som tidigare ha förts omkring vissa av högerns skattesänkingsprojekt. De gruppera sig ju helt och hållet omkring den reservation beträffande familjebeskattningen, som fröken Ebon Andersson på sin tid avgav. Men det var inte det jag frågade herr Velander om, utan jag frågade, hur han kunde förena den uppfattning han har, när han bemöter folkpartiets reservation med att en skattesänkning är omöjlig med hänsyn till det statsfinansiella läget 1951/52, och förhoppningarna på att redan 1951 kunna åstadkomma en skattesänkning på grundval av ett förslag från den nu arbetande skatteutredningen. Om en skattesänkning är omöjlig att genomföra

1950/51, med hänsyn till förhållandena 1951/52, då är den väl omöjlig vilken grund man än lägger för det skattesystem, som skall komma fram. Jag har frågat herr Velander, hur han kan förena *bestridandet av möjligheten* för en skattesänkning med hänsyn till de statsfinansiella svårigheterna med *kravet* på en sådan skattesänkning, som så vitt jag förstår icke kommer att underskrida beloppet av den, som man nu begär från folkpartihåll. Jag har konstaterat, att i en motion, nr 316 i denna kammare, som bland annat är undertecknad av herr Velander, står följande skrivet: »Vi taga för givet att den skattelättnad, som från utredningens» — d. v. s. statskatteutredningens — »sida kan ifrågakomma, till sitt totalbelopp kommer att åtminstone vara av den storlek, att den motsvarar en sänkning av uttagningsprocenten med 10 enheter.» Det är således den skattesänkning herr Velander väntar sig allra senast 1951, och det är möjligheten av den han i dag bestrider. Jag har frågat herr Velander, hur detta går ihop, och jag har ännu inte fått något svar på den frågan.

Man skall vara ganska försiktig, sade herr Velander, när man ger sig in på dessa ting. Man skall inte ta ett så djärvt steg som en sänkning av skatten, vilken för budgetåret 1951/52 kommer att betyda 150 miljoner kronor. Men herr Velander har nyligen argumenterat till förmån för en skattereform, som också skulle sättas in omkring 1952 och som skulle kosta omkring 200 miljoner kronor. Han röstade i tisdags för ett statsbidrag till kommunerna, som motverkan mot den skatteunderlagssänkning som ortsavdragens höjning medför, vilket skulle kosta ytterligare 140 eller 150 miljoner kronor mer än riksdagen då beslöt. Jag tror jag kan returnera den där repliken till herr Velander. Man skall vara ganska försiktig, då man ger sig in på sådana ting, och man skall i varje fall vara försiktig, när man säger att den ena skattesänkningen är omöjlig, men anser den andra inte bara vara icke omöjlig utan möjlig, önskvärd och nödvändig.

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

Jag kan rikta ungefär samma fråga till herr Werner. Han har med kanske ännu större iver än herr Velander försökt med siffror bevisa omöjligheten av att nu genomföra en skattesänkning. Han kom, som jag konstaterade, fram till det resultatet, att i nästa års budget skulle föreligga en brist på 60 miljoner kronor. Hur kan då herr Werner så bestämt vänta sig en skattesänkning 1951/52, om han i dag anser den vara fullkomligt omöjlig att genomföra? Denna bristande kongruens mellan reservationens första och andra del, herr talman, är det som jag tycker är så märklig, och den inger mig ganska besynnerliga föreställningar om de motiv, som ligga bakom reservationerna.

Herr Werner hade mist tilltron till folkpartiets ekonomiska prognoser, och det kan jag inte på något sätt förebrå honom för. Man skall naturligtvis inte tro på någonting, som man inte anser sig kunna tro på. Herr Werner föredrar i stället att tro på sig själv. Man måste tänka självständigt, sade herr Werner, för att bilda sig en uppfattning i dessa ting. Detta självständiga tänkande föranledde herr Werner att för ett par dagar sedan argumentera för och rösta för en höjning av de kommunala barnbidragen, som skulle kosta ytterligare 17 miljoner kronor. Om herr Werner är så rädd för de ekonomiska konsekvenserna av allt vad som här förehas och efter sitt självständiga tänkande är övertygad om att statens finanser befinna sig i så fruktansvärt dåligt skick som han nu givit uttryck åt, skulle väl detta självständiga tänkande ha lett honom fram till en stark sparsamhet med statens medel. Det skulle i varje fall leda honom fram till den alldeles bestämda uppfattningen, att om han i dag inte ser någon möjlighet att på folkpartiets grunder sänka skatten med hänsyn till förhållandena 1951/52, skulle han inte heller kunna tänka sig möjligheten att på några andra besynnerliga grunder komma fram till en skattesänkning vid det budgetåret.

Om herr Sjädahls anförande har jag inte så mycket att säga. Jag fick det in-

trycket, att antingen har herr Sjädahl inte läst folkpartiets reservation, eller också har han inte begripit den. Det senare kan ju lika mycket bero på reservanternas oförmåga att skriva begripligt som på herr Sjädahls förmåga att begripa det som skrives, så det innebär inte någon som helst anklagelse mot herr Sjädahls intellektuella utrustning. Men jag fick det intrycket, att herr Sjädahl balanserade med siffror, som inte motsvara dem som finnas i reservationen. Vi ha räknat med ett överskott i nästa års budget, sedan den av oss föreslagna skattesänkningen kommit till stånd, på 110 miljoner kronor. Det räknar också herr Sjädahl med. Vi konstaterade, att budgeten 1951/52 enligt våra prognoser skall ge en ungefärlig balans utan att lämna något budgetöverskott. Den brist på 100 miljoner, som vi konstatera där, betyder såsom det är skrivet i reservationen, att budgetöverskottet på 110 miljoner för budgetåret 1951/52 skulle komma att smälta ihop till 10 miljoner eller med den fördelaktigare beräkningen 35 miljoner. Men det konstateras, att utöver de inkomstposter, som vi ha ansett oss kunna räkna med, komma kanske också andra, som göra att marginalen för 1951/52 blir större än den, som efter dessa beräkningar kommer till synes. Det är således inte på det sättet, herr Sjädahl, att de där 100 miljonerna i brist mellan inkomster och utgifter, som folkpartiet räknat med för 1951/52, komma till utöver den minskning av budgetöverskottet för nästkommande budgetår, som ingår i beräkningarna.

Jag har, herr talman, ingenting mer att säga för tillfället. Det är möjligt jag får anledning återkomma.

Herr VELANDER: Herr talman! Jag kände mig mycket överraskad över det sätt, varpå den siste ärade talaren resonerade. Det var, höll jag på att säga, mycket olikt honom. Han sade, att jag i diskussionen påstått, att det för budgetåret 1951/52 inte skulle finnas utrymme för ett tagande av konsekvenserna

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

av ett beslut i överensstämmelse med folktopareservationen i dag. Jag är kemiskt fri från att ha fällt det yttrandet. När man emellertid måste räkna med att konsekvenserna av folktopariståndpunkten i dag betyda minskade skatteintäkter för det allmänna på minst 150 miljoner kronor och när för det kommande budgetåret folktoparier räknar med att endast tredjedelen av detta belopp kommer att inverka på budgetens balansering för detta budgetår, då har jag tillåtit mig att säga: Hur kan man i dag fatta ett beslut, som innebär, om det nu skall vara behörigen grundat, att man också inlåtit sig på ett faktiskt bedömande av budgetläget, sådant det kommer att föreligga budgetåret 1951/52? Jag har sålunda inte sagt, att resultatet då kommer att bli, att det inte finns utrymme för de 100 miljonerna, som herr Elon Andersson m. fl. i sin reservation skjuter över på det budgetåret, utan jag har frågat: Hur kan man prestera några premisser i dagens läge, ådagaläggande huruvida det är möjligt eller inte? För egen del har jag ingen uppfattning därom. Jag hänförde mig dock till vad finansministern yttrade, när han omnämnde, att enligt beräkningar, som numera gjorts i finansdepartementet, skulle konsekvensen av folktopariståndpunkten för budgetåret 1951/52 bli ett budgetunderskott på minst 290 å 300 miljoner kronor.

Jag tycker nog, att det är rätt underligt att herr Elon Andersson med denna felaktiga utgångspunkt inlåter sig på ett mycket vidlyftigt argumenterande, där han drar en hel del fullständigt felaktiga slutsatser beträffande min inställning till den föreliggande frågan.

Jag har emellertid, herr Elon Andersson, sagt, att, om vi i fjol hade gått in för den ståndpunkt, som folktoparieret då företrädde och som biträdades av bondeförbundet och åtminstone flertalet inom högern, så skulle det i dagens läge inte ha funnits utrymme för konsekvenserna därav. Vi skulle nämligen då ha minskat skatteintäkterna även för första hälften av budgetåret 1950/51 med cirka 100 miljoner, och härför hade det inte fun-

nits täckning utan hade man fått höja andra skatter i stället, eventuellt öka den statliga upplåningen. Det är vad jag har hävdlat på den punkten.

För övrigt vill jag säga, att jag känner mig något överraskad inför herr Elon Anderssons uttalande, att jag i dessa sammanhang har bollat med siffror i så stor utsträckning. Jag använde knappast andra siffror än dem som återfinnas i utskottsbetänkandet och i propositionen nr 237. Av dessa siffror fann jag, att vi hade ett beräknat budgetöverskott på 160 miljoner kronor. Man skall dock komma ihåg, att halva beloppet, 80 miljoner kronor, hänförs till den extra bensinskattens avkastning. Den extra bensinskatten skall dock i sin helhet, enligt riksdagens beslut, användas för vägändamål. Herr Elon Andersson använde dessa 80 miljoner kronor för budgetbalanseringen. Är det verkligen herr Elon Anderssons ståndpunkt, att det är tillbörligt att förfara på det sättet? Jag skulle gärna vilja ha reda på om det verkligen är herr Elon Anderssons mening, att han kan använda sig av bilskattemedel för att nå balans i budgeten enligt det förslag rörande uttagningsprocenten, som han här urgerar.

Jag skulle också vilja ställa den frågan till herr Elon Andersson: Om stats tjänarna, såsom vi väl alla räkna med, inför lönestoppets bortfallande, komma och kräva kompensation i lönehänseende, en kompensation som man på vissa håll har utlovat, menar herr Elon Andersson då, att man skall försätta sig i det läget, att man inte har någon möjlighet att budgetmässigt tillgodose ett sådant krav, med mindre man höjer andra skatter?

Herr Werner svarar för sig själv. Jag vill dock säga, att »herr Velanders och herr Werners iver» har i detta sammanhang varit rätt måttfull. Vi ha haft att liksom herr Elon Andersson söka motivera och försvara en reservation, och det är klart, att man inte gör det genom att stillatigande lyssna till vad andra ha att säga.

Herr talman! Jag har velat tillrättalägga herr Elon Anderssons utgångs-

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

punkt beträffande det väsentliga i hela hans resonemang. Utgångspunkten är oriktig, när han påstår, att jag har sagt, att det för budgetåret 1951/52 inte finns utrymme för den skattesänkning, som han tar sikte på. Jag har däremot sagt, och det upprepar jag, att i dagens läge kan knappast någon bedöma den saken. Jag skulle dock gärna vilja höra något om, hur herr Elon Andersson bedömer den! Har han inga som helst siffror?

Sedan vill jag säga, att, när jag har talat om skattesänkning, har jag utgått ifrån en uppfattning, som väl delas av alla partier inom riksdagen, den nämligen att en skattesänkning är på marsch. 1949 års skatteutredning har redan träffat vissa beslut i sådan riktning och är inte utan förhoppningar i fråga om fortsättningen. Man talar nästan med visshet om att en proposition är att förvänta till nästa års riksdag. Det är den propositionen jag vill avvakta, innan jag tar slutlig ståndpunkt till de vägar man bör gå för att åstadkomma den av alla efterlängtrade skattesänkningen.

Som kammarens ärade ledamöter lade märke till var finansministern, ehuru han i vissa hänseenden deklarerade en bestämd pessimism, dock optimist beträffande möjligheten att till slut komma fram till en verklig skattesänkning. Det har jag velat ta fasta på i dagens debatt, och jag hoppas, att det skall lyckas att nå fram till den.

Herr WERNER: Herr talman! Jag känner mig också i högsta grad imponerad av herr Anderssons bevisföring, för att använda herr Anderssons uttryck när han mer eller mindre medvetet misstolkade vad jag sade i mitt första anförande. Jag gick ut från fjolårets utgångsläge för årets riksstat, och jag sökte påvisa, att om det icke fanns täckning för det uttag ur reservationerna på 260 miljoner kronor, som har skett under året, skulle man kunna räkna fram en brist i årets stat på 60 miljoner kronor. Däremot yttrade jag mig ingalunda om att en sådan brist skulle kunna uppstå i

riksstaten för 1950/51, med mindre än att en löneaktion komme i fråga. Den kan man icke på något sätt beräkna verkningarna av.

Jag förvånar mig över herr Anderssons påstående att reservanterna voro mera villiga att bevisa, att en skattesänkning var omöjlig, än vad finansministern var. Herr Andersson säger att finansministern har konstaterat att det fanns ett överskott i årets riksstat, men å andra sidan säger herr Andersson att finansministern under vandringen mellan kamrarna funnit ett gap i statsbudgeten på 100 å 140 miljoner kronor. Det är ju någonting, som finansministern själv får svara för. Vad jag har gjort gällande är, att förutsättningar icke finnas i årets riksstat för den skattesänkning, som har föreslagits av folkpartiet, med mindre än vi riskera en underbalsnering av årets statsbudget, vilket vi anse vara oförsvarligt i ett högkonjunkturläge. Vi kunna tala om dessa saker om ett år, och vi skola göra det också. Då ha vi möjlighet att konstatera, vem som har haft rätt. Jag hoppas att herr Andersson får rätt, och jag gav också i mitt första anförande uttryck åt att vi på grund av vissa omständigheter i en nära framtid kunna emotse ökade statsinkomster, som göra det möjligt att genomföra den skattesänkning vilken vi liksom folkpartiet anse vara nödvändig. Jag har sålunda inte talat om någon brist i årets statsbudget på 60 miljoner kronor. Jag vill rätta till det, för att det inte skall leda till några missförstånd.

Jag vågade verkligen rösta för höjning av barnbidragen, vilket skulle ha belastat statsbudgeten med 17 miljoner kronor. Det kan man kalla inkonsekvent och ansvarslöst, om man så vill. Men faktum är, att dessa 17 miljoner kronor i ett stort antal kommuner skulle täcka den förlust, som de inkomstsvaga barnfamiljerna få vidkännas genom att det kommunala barnavdraget frånhänts dem. Vi behöva bara gå till kommuner med en uttaxering av 11, 12 kronor för att genast kunna konstatera denna förlust för dessa familjer, och det är fråga, om

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

inte det är ett så starkt skäl, som mer än väl motiverar denna höjning. Jag tror att man kan säga att det här är ett fall, då man tänkt självständigt, för att åter använda det uttrycket.

Jag har ingenting mer att tillägga. Vi kunna som sagt tala om dessa ting om ett år, ty då få vi veta ur erfarenheten, vem som haft rätt vid bedömandet av årets budgetläge.

Herr ANDERSSON, ELON: Herr talman! Jag får be herr Werner om ursäkt för att jag hörde på honom så dåligt, att jag fick den uppfattningen, att de 60 miljoner, som han talade om, skulle gälla nästkommande års budget. Då herr Werner accepterar riksräkenskapsverkets underliga sätt att blanda in reservationerna i behållningen i ett budgetårs driftbudget, kommer han naturligtvis fram till det resultatet. Jag hörde uppenbarligen dåligt på honom, och därför ber jag honom om ursäkt.

Herr Werners resonemang om finansministern och mig utgör ett nytt bevis på hur riskabelt det är att bolla med siffror, när man inte har dem framför ögonen. Den brist på 140 miljoner kronor, som finansministern talade om här i kammaren, gällde budgetåret 1951/52 och icke budgetåret 1950/51. För detta kvarstår det beräknade överskottet på 160 miljoner kronor.

Herr Velander ställde till mig frågan, huruvida jag anser att de medel, som inflyta genom bensinskatten, skola reserveras för vägväsendet eller ingå i den allmänna budgeten. Jag delar den uppfattning, som tidigare har kommit till uttryck i riksdagen, nämligen att bensinskattemedlen böra användas för vägarna, men herr Velander vet lika väl som jag, att under de senast gångna åren har det inte förekommit någon sådan där bestämd skillnad mellan å ena sidan vägutgifter och å andra sidan vanliga utgifter. Jag har inte kunnat finna, att herr Velanders resonemang går ut på att det budgetöverskott, som med tillhjälp av bensinskattemedel kan konstateras för nästa budgetår, skall

uppdelas på det sättet, att en del föres till bilskattemedelsfonden och en del föres till den allmänna budgetregleringsfonden. Jag föreställer mig att herr Velander liksom andra ledamöter av kammaren har tänkt sig, att budgetöverskottet, om sådant uppstår, skall avräknas mot budgetregleringsfonden.

I fråga om statstjänarlönernas inverkan på budgetberäkningen vill jag bara påpeka för herr Velander, att det i den reservation, som folkpartiet har avgivit, konstateras — det står på sidan 22 — att den vid nyåret 1951 sannolika höjningen av levnadskostnaderna kommer att belasta statskassan med ökade utgifter under senare hälften av budgetåret 1950/51. Men det påstås också att med en allmän höjning av inkomstnivån, en höjning som omfattar inte endast statstjänarna, utan över huvud taget alla arbetar- och tjänstemannagrupper, även följa ökade inkomster av den direkta beskattningen och säkerligen även i viss mån av den indirekta beskattningen, varför den nettobelastning på statskassan, som därav kommer att uppstå, inte torde ha någon väsentlig betydelse för beräkningen av budgetöverskottet för nästkommande år.

Herr Velander har här försökt göra gällande att han ingalunda har bestritt möjligheten att under budgetåret 1951/52 få utrymme för en skattesänkning av ungefär samma storleksordning som den vi här diskutera om. Ja, herr talman, det är möjligt att jag i större utsträckning än kammarens övriga ledamöter ser spöken på ljusa dagen, men när jag har läst den del av högerns och bondeförbundets gemensamma reservation, som utgör andra och tredje styckena på sidan 26, har jag inte kunnat komma till någon annan uppfattning än att hela det resonemanget går ut på att bevisa hur omöjligt det av statsfinansiella skäl är att företaga en sänkning av skatterna under nästa budgetår, och ännu mera om man tar hänsyn till förhållandena under budgetåret 1951/52. Om herr Velander gör gällande att de där två styckena inte innehålla någon mening om svårigheten att under budgetåret 1951/52 balansera

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten.

en nu genomförd skattesänkning, får jag naturligtvis lov att tro honom, men då betyder det faktiskt att herr Velander har undertecknat en reservation med en argumentering som han inte har menat något med.

I dagens läge, säger herr Velander, är det inte möjligt att bedöma hur det kommer att förhålla sig under budgetåret 1951/52. Men i dagens läge har herr Velander dock ansett sig kunna göra den bedömningen, att han förväntar att en reform av skattesystemet kan ge anledning till bestående skattelättnad redan under budgetåret 1951/52. Om inte det är en bedömning av utvecklingen fram till budgetåret 1951/52, då vet inte jag vad herr Velander menar med en bedömning, och om han har rättighet och möjlighet att göra en sådan bedömning, föreställer jag mig att folkpartiet å sin sida har rättighet och möjlighet att göra samma bedömning, om också från andra utgångspunkter än herr Velander.

Herr VELANDER: Herr talman! Eftersom herr Elon Andersson säger, att han har läst reservationen nr II, enkannerligen de två styckena överst på sidan 26 i utskottsbetänkandet, bör han inte kunna falla tillbaka ens på något missförstånd, när det gäller att förklara, att han i ett tidigare anförande hävdade någonting så oriktigt, som att jag skulle ha inlåtit mig på en bedömning av budgetmöjligheterna för budgetåret 1951/52. De avsnitt i reservationen, som herr Elon Andersson ansåg sakna mening, äro inte mera meningslösa än att de bl. a. beröra det förhållande, som herr Elon Andersson själv var inne på, nämligen möjligheten av att statstjänarna kunna komma att kräva beaktande av vissa lönekrav under det stundande budgetåret.

Med anledning av herr Elon Anderssons yttrande om bensinskattemedlens användning vill jag påpeka, att när vi resonera om budgetläget, sådant det kan komma att te sig för nästa budgetår, gäller det närmast den extra bensinskatten, men det må gärna gälla automobilskattemedlen över huvud taget. Det är

dock första gången som jag har hört någon i denna kammare hävda, att man kan använda dessa medel såsom budgetregulator.

Jag har inte påstått, att det ovillkorligen måste bli skattelättnader med budgetåret 1951/52, men jag hoppas därpå och har sagt, att frågan därom får prövas av 1949 års skatteutredning och att den proposition, som kommer att fotas på denna utredning och som vi förvänta till nästkommande års riksdag, får anvisa vägarna och klarlägga för oss, i vilken utsträckning skattelättnader äro möjliga och i vilket tempo de böra och kunna genomföras.

Herr ANDERSSON, ELON: Herr talman! Jag vill bara till detta om herr Velanders försiktiga bedömning av förhållandena år 1952 konstatera, att det i den motion av bland andra herr Velander, som jag tidigare har citerat, yrkas sådana ändringar från och med den 1 januari 1952 av vederbörande skatteförfattningar, att äkta makar bli beskattade enligt ett av motionärerna förordat system. Det gäller alltså doktor Ebon Anderssons system, som kostar ett par hundra miljoner.

Herr VELANDER: Herr talman! Det är ett fullständigt misstag av den siste ärade talaren att hävda, att den Ebon-Anderssonska linjen i sambeskattningsfrågan kostar 135 miljoner kronor eller någon annan bestämd summa. Till siffran 135 miljoner kronor kommer måhända herr Elon Andersson, om han applicerar den Ebon-Anderssonska linjen i sambeskattningsfrågan på de nuvarande inkomstskatteskalorna. Men herr Elon Andersson är kanske inte och bör inte vara okunnig om att sambeskattningsakkunniga inte sysslade med skatteskalorna. Till det kan jag foga den upplysningen, att sambeskattningsakkunniga förfrågade sig hos departementet, om de skulle ge sig i kast med skatteskalorna, men att de fingo det svaret, att de inte skulle ha någonting med dessa att skaffa.

Ang. uttagingsprocenten för den statliga inkomstskatten.

Det är också ostridigt — det fattades beslut därom av Kungl. Maj:t den 17 sistlidne mars — att frågan om skatteskalor och sådant, även när det gäller sambeskattningen eller äkta makars beskattning, skall behandlas av 1949 års skatteutredning.

Jag tar alltså för mitt vidkommande avstånd från alla uttalanden eller påståenden om att den Ebon-Anderssonska linjen kommer att kosta så eller så mycket. Den Ebon-Anderssonska linjen innebär, att man principiellt fördelar skattebördan mellan gifta och ogifta på ett visst angivet sätt, och kostnadsberäkningarna äro helt konstruerade genom att man har applicerat linjen i fråga på den skatteskala som för närvarande gäller, men den skatteskalan eller de skatteskallorna äro ju föremål för revision.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att, utom beträffande motiveringen, till vilken han ville återkomma efteråt, om anledning därtill gäves, hade i avseende på det nu föredragna betänkandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr Elon Andersson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Elon*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 59, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Elon Andersson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Elon*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 111;

Nej — 17.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Vidkommande motiveringen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets uttalanden skulle godkännas, dels ock att kammaren skulle godkänna det yttrande, som förordats i den av herr *Velander* m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande av utskottets uttalanden vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Velander* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som beträffande motiveringen i bevillningsutskottets betänkande nr 59 godkänner utskottets uttalanden, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes det yttrande, som förordats i den av herr *Velander* m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

Då emellertid herr *Velander* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 39.

Därjämte hade 17 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 30, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition ang. godkännande av allmänna riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 24 mars 1950 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 197, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden, för riksdagen framlagt förslag angående fördelning av de tyska tillgångarna i riket med anhängan att de allmänna grundsatser, som föredragande departementschefen, ministern för utrikes ärendena Undén, framlagt, måtte få lända till efterrättelse.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehåft följande i anledning av propositionen inom riksdagen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 496 av herr *Petersson, Emil*,
nr 497, av herr *Persson, Ivar*, m. fl.,
nr 498 av herr *Ewerlöf* m. fl., samt
nr 499 av herr *Ewerlöf* ävensom

inom andra kammaren:

nr 583 av herr *Håstad* m. fl., likalydande med motionen nr 497 i första kammaren,

nr 584 av herr *Hagberg* i Malmö m. fl., likalydande med motionen nr 498 i första kammaren, samt

nr 585 av herr *Häckner* m. fl., likalydande med motionen nr 496 i första kammaren.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

A) att riksdagen, i anledning av förevarande proposition, nr 197, måtte med de ändringar, som föranleddes av utskottets i utlåtandet gjorda uttalanden, godkänna de allmänna grundsatser för fördelning av de tyska tillgångarna här i riket, som i propositionen framlagts;

B) att motionerna I: 496, II: 585, I: 497, II: 583, I: 498, II: 584 och I: 499, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet hemställt under A), icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I motiveringen hade utskottet yttrat bland annat:

»Såsom i reciten här ovan närmare utvecklats har i motionerna I: 498 och II: 584 yrkats, att prövningen av fördelningsspörsmålen skulle uppdragas åt en särskild nämnd, som icke borde bindas genom av Kungl. Maj:t och riksdagen givna direktiv. Utskottet kan icke acceptera en sådan tanke. Den prövning, varom här är fråga, är allenast till en mycket liten del av rent rättsskipande natur. I övrigt är fråga om skälighets- och lämplighetsöverbäganden eller alltså om avgöranden av samma natur som de frågor som regelmässigt ankomma å riksdagen. Med hänsyn till förevarande spörsmåls stora betydelse och då de rent rättsliga problemen icke lämpligen kunna utsöndras till särskild behandling, kan det enligt utskottets mening icke komma i fråga, att riksdagen skulle undandraga sig sitt ansvar genom att avstå från att själv deltaga i prövningen.»

Reservationer hade anmälts av, utom andra,

1) herr *Lodenius*, som dock ej antytt sin mening;

2) av herrar *Lundgren* och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

angivits, samt att utskottet bort hemställa,

A) att riksdagen, i anledning av förevarande proposition nr 197 och i anslutning till motionerna I: 498 och II: 584, måtte godkänna vad i reservationen anförts angående sättet för fördelningen av de tyska tillgångarna här i riket; samt

B) att motionerna I: 496, II: 585, I: 497, II: 583 och I: 499, i den mån de icke besvarats genom vad under A) hemställts, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I den av sistnämnda reservanter förordade motiveringen hade anförts bland annat:

»I anslutning till motionerna I: 498 och II: 584 anser utskottet att riksdagen bör hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt en nämnd bestående av tre medlemmar, av Kungl. Maj:t utsedda om möjligt bland ledamöterna av Konungens högsta domstol, att såsom första och sista instans handlägga och avgöra alla de rättsliga spörsmål, som äro förbundna med tvångsclearingens genomförande, särskilt frågorna om fordrans existens, clearinggillhet och eventuella förmånsrätt. Denna nämnd bör enligt utskottets uppfattning avgöra de uppkomna rättsfrågorna utan av Kungl. Maj:t och riksdagen lämnade direktiv. Vägledande för nämnden böra vara gällande civilrättsliga, internationellt privaträttsliga och folkrättsliga normer, i den mån sådana finnas, eller eljest allmänna rättsgrundsatser.»

Herr LUNDGREN: Herr talman! Den nu föreliggande propositionen rörande allmänna riktlinjer för en tvångsclearing mot Tyskland berör säkerligen ett av de mest betydelsefulla spörsmål, som innevarande års riksdag har att ta ställning till. Frågan är av särskild vikt ur principiell synpunkt, och den har stor betydelse även därför, att våra åtgöranden i detta avseende komma att följas med spänd uppmärksamhet och vaken kritik utomlands. Detta framgår bl. a.

av det intresse, som den schweiziska tidningspressen visat vårt sätt att behandla härvarande tyskt kapital. Denna fråga har tidigare berörts bl. a. av professor Herlitz, som citerat ett uttalande av den kända och aktade tidningen Neue Zürcher Zeitung, vilken skarpt kritiserat vårt sätt att beslagtaga härvarande tysk egendom. Den är även av mycket stor betydelse med hänsyn till vårt framtida förhållande till Tyskland, som i framtiden liksom tidigare måste bli en stat, med vilken vi få räkna med livliga handelsförbindelser.

Med hänsyn till denna frågas utomordentligt stora betydelse hade det därför varit motiverat att avgörandet av dessa problem uppskjutits till riksdagens höstsession. För frågans avgörande redan innevarande år talar huvudsakligen önskemålet att så snart som möjligt kunna utbetala vissa ersättningsbelopp till personer, vilka förlorat all sin egendom i samband med sammanbrottet i Tyskland och vilka äro i starkt behov av att erhålla omedelbar hjälp. Även om riksdagen uppskjutit realbehandlingen av frågan till höstsessionen, hade det dock funnits möjlighet att redan nu bereda dessa personer hjälp.

Visserligen ha utskottets ledamöter genom ett intensivt arbete någorlunda kunnat sätt sig in i de föreliggande problemen. Men det finns säkerligen icke någon möjlighet för det stora flertalet av riksdagens ledamöter att nu kunna tränga in i och bilda sig en självständig uppfattning om dessa mycket invecklade spörsmål under dessa bråda dagar, då riksdagen har att fatta ståndpunkt till många och betydelsefulla frågor. Tyvärr blev dock ett i utskottet framställt yrkande om uppskjutande av denna fråga till höstsessionen avslaget. Det är så mycket märkligare att så skedde som talmanskonferensen förordat ett dylikt uppskjutande av frågan. Beslutet fattades dock med lottens hjälp.

Utskottets beslut att tillstyrka propositionen är dock icke enhälligt. Herr Cassel och jag ha anmält reservation, och denna reservation grundar sig därpå att vi icke kunnat ansluta oss till de

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

partementschefens och utskottets tolkning av bestämmelserna i gällande clearinglag. Några andra av utskottets ledamöter ha ävenledes anmält reservationer, men dessa röra icke principfrågorna, utan vissa detaljspörsmål. Ehuru det för en lekman givetvis är utomordentligt svårt att kunna sätta sig in i dessa invecklade problem, skall jag dock i korthet söka motivera vår principiella inställning till den föreliggande betydelsefulla frågan.

Departementschefen och utskottet anse, att en tvångsclearing mot Tyskland nu bör genomföras och att denna bör grundas på gällande clearinglag. Clearingnämnden, vilken avgivit yttrande över tyskmedelskommitténs betänkande rörande den slutliga dispositionen av tyska tillgohavanden, vilket betänkande ligger till grund för propositionen, har ifrågasatt, huruvida förutsättningarna för en tvångsclearing mot Tyskland för närvarande föreligga. Nämnden anser, att särskilt frågan om möjligheterna för de tyska fordringsägarna att erhålla ersättning bör utredas, och framhåller, att det allmänna läget i Tyskland fortfarande är synnerligen oklart samt att möjligheterna till en korresponderande avräkning i Tyskland till förnöjande av de tyska rättsägarna äro ovissa. För ett uppskov med hela frågan talar även att Schweiz enligt uppgift tidigare har övervägt att genomföra en liknande tvångsclearing mot Tyskland men avstått därifrån bl. a. av hänsyn till de konsekvenser, som ett genomförande av tvångsclearing skulle få för samarbetet med en blivande tysk demokratisk regering. Sverige blir alltså det första land som genomför en så drastisk åtgärd, som en tvångsclearing mot Tyskland måste anses vara. Ehuru enligt vår uppfattning starka skäl tala för ett uppskov med tvångsclearingens genomförande tills förhållandena i Tyskland stabiliserats, vilja vi dock icke motsätta oss att tvångsclearingen nu genomföres, under förutsättning att den genomföres på sätt vi i vår reservation förordat.

Enligt kommitténs uppfattning äger Kungl. Maj:t att vid genomförande av

tvångsclearing enligt clearinglagen diskretionärt bestämma, vilka fordringar som skola erhålla ersättning genom tvångsclearingen och i vilken ordning olika fordringar eller grupper av fordringar skola få betalning. F. d. justitierådet Bagge har i en den 28 april 1948 dagtecknad utredning bestritt denna uppfattning. Han framhåller, att det varken i propositionerna 1932 eller 1934, då nu gällande clearinglag antogs av riksdagen, eller i Kungl. Maj:ts proposition nr 384/1945 rörande vite för fullgörande av betalningsskyldighet inom viss tid har fällts något yttrande som antyder, att meningen varit, att den Kungl. Maj:t enligt clearinglagen meddelade befogenheten skulle åsyfta annat än att möjliggöra för respektive svenska fordringsägare att åtnjuta den rätt till betalning, som grundades på deras civilrättsliga förhållanden till den utländske gäldenären. Den omständigheten, att svenska staten genom tvångsclearing skyddar sina undersåtars rätt, medför enligt Bagge icke någon rättsligen grundad befogenhet för staten att, i vidare mån än då en prioritet kan grundas på civilrättsliga regler, gynna den ene fordringsägaren framför den andre, vare sig han är enskild eller statlig fordringsägare. Att staten genom tvångsclearingen inträder till fordringsägarnas skydd kan icke berättiga staten att i egenskap av jämväl fordringsägare tillskansa sig civilrättsligt ogrundade fördelar i jämförelse med de övriga fordringsägarna eller att utan civilrättslig grund gynna en enskild fordringsägare på de andras bekostnad. F. d. justitieråden Eklund och von Steyern ha anslutit sig till denna uppfattning.

I ett gemensamt utlåtande angående tyskmedelskommitténs betänkande ha dessa tre sakkunniga, f. d. justitieråden Bagge, Eklund och von Steyern, ytterligare utvecklat dessa synpunkter. Enligt justitierådens uppfattning ha de svenska borgenärernas krav på dem tillkommande andel av medlen, när Kungl. Maj:t enligt 2 § clearinglagen utfärdat förordnande om tvångsclearing för fördelning av tillgängliga tyska clearingmedel, fått rättslig grund. Om medlen ej

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

förslå till borgenärernas fulla förnöjande, skola de enligt denna upfattning fördelas efter de för en sådan situation till lämpliga civilrättsliga grundsatserna. Även professor Phillips Hult ansluter sig till denna upfattning.

Inför utskottet har f. d. justitierådet Eklund ytterligare framhållit att 2 § clearinglagen icke ger Kungl. Maj:t rätt att diskretionärt bestämma vilka fordringar som skola erhålla ersättning genom tvångsclearingen och i vilken ordning de olika fordringarna skola få betalning. Han framhöll, att det under förarbetena till 1934 års lag om tvångsclearing aldrig varit fråga om att tolka 2 § så vidsträckt som departementschefen nu ville göra. Hade så varit förhållandet, skulle lagrådet, som justitierådet Eklund då var ledamot av, vid granskning av lagförslaget enligt Eklunds upfattning bestämt ha opponerat sig mot en sådan lagstiftning.

Departementschefen och utskottet ansluta sig dock till kommitténs förslag. Som stöd härför åberopar departementschefen, att enskilda anspråk mot en främmande stat icke kunna göras gällande med utsikt till framgång, om de ej understödjas av landets regering och upptagas som statliga krav. En allmänt vedertagen och erkänd regel vore att det härvidlag ankomme på regeringen att avgöra, vilka anspråk som skola stödjas. Särskilt vore det anledning för regeringen att då det gäller en främmande stat som befunne sig i det läge, som nu föreligger beträffande Tyskland, utöva sin diskretionära prövningsrätt. Clearinglagens bestämmelser lägga enligt departementschefens mening icke hinder i vägen för ett sådant förfaringsätt.

Medan departementschefen alltså hävdar, att Kungl. Maj:t på grund av bestämmelserna i clearinglagen fått en allmän fullmakt att, obunden av eljest gällande civilrättsliga regler, handla efter de normer, som Kungl. Maj:t anser skäligen, göra de ovan angivna sakkunniga gällande, att den fullmakt, som clearinglagen lämnat Kungl. Maj:t, icke kan tolkas vidare än att den avser rätt för Kungl. Maj:t att med iakttagande såvitt möjligt

av gällande rättsregler genomföra tvångsclearingen.

När vi sökt bilda oss en uppfattning av dessa mycket svåra problem, ha vi kommit till den ståndpunkten, att vi anse starka skäl tala för riktigheten av den uppfattning, som företrädes av f. d. justitieråden Bagge, Eklund och von Steyern samt professor Hult angående innebörden av den befogenhet som enligt clearinglagen lämnas Kungl. Maj:t.

Även om man inlägger i clearinglagen fullmakt för Kungl. Maj:t att i den utsträckning, departementschefen förutsett, diskretionärt pröva och avgöra dessa frågor, vilket vi för vår del bestrida att Kungl. Maj:t har rätt att göra, anse vi att lämplighetshänsyn i och för sig starkt tala för att statsmakterna införa någon form av rättslig prövning av dessa problem.

I motion i denna kammare av herr Ewerlöf m. fl. och i andra kammaren av herr Hagberg i Malmö m. fl. framhålles att det ur den allmänna rättssäkerhetens synpunkt och med hänsyn till eventuellt uppstående internationellrättsliga konsekvenser måste vara utomordentligt angeläget, att vid genomförandet av en så extraordinär åtgärd som en tvångsclearing all rimlig och möjlig hänsyn tagges till gällande rätt — till de speciella lagrum på vilka åtgärden vilar, till vedertagna civilrättsliga regler och till internationellrättsliga normer. Prövningen av de mångskiftande och invecklade frågor som här uppkomna kräver hög juridisk kompetens. Det avgörande som träffas blir av allra största betydelse för det allmänna och för enskilda. Statens anspråk på clearingen komma, därest de i full utsträckning tillgodoses, att i motsvarande grad inkräkta på de enskilda borgenärernas rätt. På grund av dessa omständigheter anse vi i likhet med motionärerna att det är skäligt och riktigt, att Kungl. Maj:t uppdrager avgörandet av rättsfrågorna åt ett fristående organ av domstolsliknande karaktär. Genom ett sådant förfarande skulle staten fritagas från misstanken att i dessa ärenden ha velat gynna sina egna privaträttsliga intressen. Även utåt och särskilt gentemot

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

de tyska intressenterna skulle ett sådant förfaringssätt vittna om strävan till objektivitet och rättvisa.

I anslutning till de nämnda motionerna anse vi därför, att riksdagen bör hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt en nämnd, bestående av tre ledamöter, av Kungl. Maj:t utsedda om möjligt bland ledamöterna av Konungens högsta domstol, att såsom första och sista instans handlägga och avgöra alla de rättsliga spörsmål, som äro förbundna med tvångsclearingens genomförande, särskilt frågorna om fordrans existens, clearinggillhet och eventuellt förmånsrätt. Det ligger i saken natur, att denna nämnd skall avgöra rättsfrågorna utan av Kungl. Maj:t och riksdagen lämnade direktiv. Vägledande för nämnden böra vara gällande civilrättsliga, internationelltprivaträttsliga och folkrättsliga normer, i den mån sådana finnas, eller eljest allmänna rättsgrundsatser.

I propositionen har departementschefen begärt riksdagens uttalande rörande de huvudsakliga riktlinjerna för clearingens genomförande.

Riksdagen skall sålunda uttala sig rörande vilka fordringar som skola medtagas vid clearingen och rörande förmånsrätt för vissa av dessa fordringar. Då vi, såsom jag förut angivit, ansett att dessa rättsfrågor skola avgöras av en nämnd med hög juridisk kompetens, ha vi ingen anledning att taga ställning i sak till de riktlinjer som departementschefen angivit under punkterna 2—12 samt 16 och 17 i propositionen.

Med den motivering, herr talman, som jag nu har anfört, ber jag att få yrka bifall till den reservation, som vid utskottets betänkande är avgiven av herr Cassels och mig.

I detta anförande instämde herr *Ewerlöf*.

Herr **LINDBLOM**: Herr talman! Såsom den föregående ärade talaren redan har sagt, är det föreliggande ärendet mycket svårbedömbart. Det framgår också ganska klart både av propositionen och av de remissyttranden, som ha inkom-

mit. Det hade därför varit önskvärt, att propositionen hade kunnat komma på riksdagens bord tidigare, så att utskottet haft mera tid på sig att grundligt penetrera saken. Såsom redan nämnts, övervägde man inom utskottet ett uppskov av frågan till höstsessionen, men vid votering segrade förslaget om att avgöra frågan redan i vår. Det är möjligt att ett uppskov skulle ha kunnat skapa ytterligare klarhet och säkrare utgångspunkter för frågans bedömande. Det skall dock icke förnekas, att vissa skäl tala för ett avgörande så snart som möjligt. Många av dem, som skola ha utdelning av de medel, varom här är fråga, äro i stort behov därav. De ha tyvärr redan fått vänta ganska länge.

Även bland vissa remissinstanser har man varit benägen för ett uppskov. Tveksamheten hos dem synes väsentligen ha gällt frågan om utsikterna för tyskar, vilkas egendom likvideras i Sverige, att erhålla ersättning enligt de bestämmelser, som fastställdes i Washingtonöverenskommelsen.

Enligt punkt 8 i den överenskommelsen ha de allierade makterna förbundit sig att av Tyskland eller den blivande tyska regeringen kräva godkännande av överenskommelsens bestämmelser, i den mån de beröra tysk egendom i Sverige. Det förutsättes sålunda att de tyska rättsägarna genom de allierades försorg i sitt hemland skola erhålla kompensation, i den mån deras egendom i Sverige likviderats. Det har inte varit möjligt för utskottet att bedöma värdet och räckvidden av denna utfästelse, men såsom framgår av uppgörelsen vilar svaret härför på de allierade och icke på Sverige.

Utvecklingen har väl inte gått riktigt så som man tänkte sig 1946, och förhållandena i den tyska östzonen ge anledning till tveksamhet, om de allierade inom överskådlig tid skola kunna förverkliga sina utfästelser beträffande denna del av Tyskland. Det kan emellertid inte vara skäligen att svenska fordringsägare skola vara tvungna att vänta med sin del i avvaktan på att de politiska och ekonomiska förhållandena i Tysk-

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

land skola i sin helhet klaras upp. Utskottsmajoriteten har därför på denna punkt funnit, att en ytterligare förlängning av betalningsspärren skulle medföra så stora olägenheter för de svenska borgenärerna, att ett uppskov icke kan förordas. Man får, anför utskottet vidare, härvid besinna, att många fordringsägare befinna sig i nödställd belägenhet och att möjligheterna att åvägabringa en tillfredsställande utredning om framställda anspråk försämrats ju längre tiden lider.

Utskottets majoritet har därför kommit till den uppfattningen, att tillgängliga medel skola fördelas utan uppskov. I denna del äro också utskottets ledamöter eniga, sedan det avgjorts att ärendet skall behandlas vid vårsessionen, med undantag dock för att reservanterna ha önskat en annan bedömning i fråga om det s. k. rövade guld.

Såsom tidigare anförts, har det varit delade meningar hos remissinstanserna i vissa detaljfrågor. Inom utskottet har det rätt delade meningar väsentligen endast om det rövade guld. Detta framgår av de vid utlåtagandet fogade reservationerna.

För bedömande av den frågan bör man bland annat gå tillbaka till det beslut, som fattades av riksdagen 1946 i anledning av den då träffade överenskommelsen i Washington. Denna överenskommelse ratificerades, sedan riksdagen godkänt propositionerna nr 367, 368 och 369, vilka behandlades under höstrikdagen 1946.

Den förstnämnda propositionen gällde godkännande av uppgörelsens principer och utmynnade i en hemställan om utbetalande av 150 miljoner kronor för betalning av tysk import för det tyska folkhushållet. Om dessa 150 miljoner kronor råda inom utskottet inga delade meningar. Denna summa ingick i uppgörelsen, varvid fastställdes att beloppet skulle uttagas av tyska tillgångar i Sverige.

Propositionen nr 368 innehöll en hemställan om ett förslagsanslag till ersättning åt riksbanken för till Belgien utlämnat guld. Däri angavs också att be-

loppet skulle ersättas av de tyska medlen och utgå med företrädesrätt. Någon erinran däremot gjordes icke då av riksdagen.

I propositionen nr 369 slutligen hemställdes om anslag i enlighet med Washingtonuppgörelsen för belopp, som Sverige utfäst sig att såsom fristående bidrag — således utan gottgörelse från de tyska tillgångarna — utbetala, nämligen dels 50 miljoner till den internationella flyktingkommittén i London, att användas för gottgörelse och ny bosättning åt de offer för naziregimen, vilka icke kunde repatrieras, och dels 75 miljoner kronor såsom en fortsättning av de svenska bidragen till återuppbyggnaden i de krigshärjade länderna. Det var således ett sammanlagt belopp av 125 miljoner kronor att utgå direkt av statsmedel. Detta kan betraktas som ett den svenska statens bidrag med anledning av den träffade uppgörelsen.

Efter denna historiska återblick kan jag, herr talman, i huvudsak hänvisa till utskottets uttalande i frågan. Det råder i stort sett ingen tvist om att svenska staten erhöll en fordran på Tyskland, då den nödgades att återlämna guld som mottagits för gäldande av underskott på clearing. Det var guld som trots försäkringar om motsatsen dock kan hava ansetts som rövat. Tveksamheten gäller huruvida denna fordran skall täckas av de tyska tillgångarna och om i så fall beloppet skall gäldas med förmånsrätt.

Jag skall inte förneka, att även jag var något tveksam i början av ärendets handläggning, främst av den anledningen att uppgörelsen i Washington gällde vissa handels- och bankfrågor samt frågan om svartlistningen m. m. Visserligen kunde man säga, att om inte denna uppgörelse kommit till stånd, hade de svenska fordringsägarna måhända inte fått någonting, men om i uppgörelsen ingingo en del rent statliga intressen, så kunde det anses skäligt att åtminstone viss del av priset gäldades av staten. Då emellertid såsom förut framhållits staten redan, vid sidan om clearing, en

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

betalt 125 miljoner kronor och dessutom enligt hemställan i den nu föreliggande propositionen avstår ytterligare 6 miljoner till vissa närmare angivna hjälpåtgärder, har jag känt mig övertygad om att staten måste anses ha gäldat sin del av priset för den träffade uppgörelsen med de allierade. Naturligtvis kan man diskutera värdet av uppgörelsen ur bank- och handelsintressenas synpunkt och om detta motsvarade ett högre eller lägre värde än de nu angivna beloppen, men med hänsyn till hela den summa, tyskmedlen motsvara, sedan de icke tvistiga 150 miljonerna frånräknats, torde det få anses att det utgivna beloppet, som lämnats direkt av staten, får anses vara skäligt. Det uppgår då till 131 miljoner kronor.

Såsom lekman skall jag inte diskutera problemet ur folkrättslig och civilrättslig synpunkt. Jag hänvisar i det avseendet till sidorna 39 och 40 i utskottets utlåtande.

Vad slutligen gäller tillämpningen av de regler, som angivits för lösande av detta spörsmål, så är det möjligt att dessa kunna i vissa enstaka fall i praktiken leda till olämpliga konsekvenser. Det har därför synts utskottet lämpligt att Kungl. Maj:t skall för skilda situationer kunna meddela dispensföreskrifter.

Då utskottets majoritet inte ansett sig böra föreslå att statens fordran skall ställas utanför clearingen, har man icke heller ansett lämpligt att biträda förslaget om ett tremannakollegium av framtående domare, som skulle särskilt behandla den del som enligt förslaget skall falla på staten. Det torde få anses tillräckligt med den nämnd, som skall ha hand om fördelningen av medlen i deras helhet. Det förutsättes också, att en av dessa ledamöter skall besitta beprövad och kvalificerad erfarenhet i domarvärv.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets framställning.

Herr LODENIUS: Herr talman! Den kungl. proposition, som första lagutskot-

tet haft att behandla och som redovisas i det nu framlagda betänkandet, har enligt min mening varit av en helt annan karaktär än de propositioner, som utskottet normalt brukar ha att handlägga. Man kan kanske därför ifrågasätta, om inte denna proposition, som väl i stor utsträckning grundas på folkrättsliga regler, lämpligen hade bort behandlas av utrikesutskottet.

Svårigheten att komma till rätta med de komplicerade problem, som propositionen behandlar, har väl inte heller underlättats av att behandlingen inom utskottet har måst företagas i slutskedet av riksdagens vårsession. Jag vill, herr talman, dock understryka, att jag med detta inte vill ha sagt, att propositionen inte blivit föremål för en omsorgsfull och noggrann behandling inom utskottet.

Flera frågor ha emellertid uppställt sig, som i varje fall för en lekman varit ytterst svåra att taga bestämd ståndpunkt till.

Redan frågan, om de formella förutsättningarna för en tvångsclearing med Tyskland äro för handen, förefaller, såsom redan herr Lundgren påpekade, av vissa remissyttranden att döma att inte vara så klar. Hans excellens utrikesministern framhåller emellertid, att det är uppenbart att dylika formella förutsättningar föreligga, och utskottet har anslutit sig till detta uttalande. För min del vill jag inte bestrida att utrikesministern och utskottet ha rätt i detta ställningstagande, men jag har anfört det för att belysa att meningarna redan beträffande detta grundläggande spörsmål äro delade. Starka skäl synas emellertid tala för att tvångsclearingen så snart som möjligt kommer till stånd, inte minst med hänsyn till de svenska borgenärerna, av vilka många torde befinna sig i nödställd belägenhet.

Den fråga, där meningarna väl gå mest isär och som, såvitt jag förstår, är den svåraste att taga ställning till, är vilka fordringsanspråk som skola beaktas vid clearingen och i vilken ordning de skola tillgodoses. Utrikesministern framhåller i propositionen bl. a., att de civilrättsliga reglerna och grundsatserna icke

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

ke kunna ha annat intresse för hithörande frågors bedömning än såsom mer eller mindre vaga analogier. Mot detta hävdas i vissa av juridiska experter avgivna yttranden, vilka herr Lundgren omnämnde, att fördelningen skall ske efter privaträttsliga regler och, om medlen icke skulle förslå till borgenärernas förnöjande, civilrättsliga grundsatser skola tillämpas vid bestämmande av förtursrätt och andra grunder för det konkursliknande förfarandet.

Dessa meningsskiljaktigheter, säger utskottet, torde bero på motsättningen mellan ett civilrättsligt och ett folkrättsligt betraktelsesätt. Enligt det sistnämnda betraktelsesättet skall staten själv ha att diskretionärt pröva vilka anspråk den vill stödja, och utskottet ansluter sig till den av utrikesministern förordade huvudprincipen — att det inom clearinglagens ram skall avgöras, vilka fordringsanspråk som skola beaktas och i vilken ordning de skola tillgodoses — och menar att denna huvudprincip står i samklang med erkända folkrättsliga regler och låter sig väl förena med clearinglagens ordalydelse.

Jag måste, herr talman, bekänna, att jag inte ansett mig kompetent att taga bestämd ståndpunkt till dessa spörsmål. Jag har därför ej heller reservationslöst kunnat ansluta mig till utskottets uttalande i detta avseende.

Såsom utskottet framhåller, synes emellertid den meningsskiljaktighet, som råder i nu nämnt avseende, huvudsakligen begränsa sig till den punkt i propositionens förslag, nämligen frågan om statens anspråk på ersättning för återställandet av s. k. rövat guld. Av detta guld, som dels gäller Holland och dels Belgien, är för dagen det till Belgien utlämnade guldet om cirka 29 miljoner kronor mest aktuellt. För min del har jag, när det gällt det till Belgien utlämnade guldet, haft stora sympatier för den av herr Håstad och fru Gärde Widemar avgivna reservationen. Att jag ändock inte anslutit mig till den beror närmast på att jag är tveksam om lämpligheten av att, såsom i reservationen föreslås, överlämna till ett tremannakolle-

gium av svenska domare att avgöra, huruvida statens fordringar beträffande ifrågavarande guld skall ställas utanför eller ingå i tvångsclearingen, eventuellt med prioritetsrätt.

Jag har därför, herr talman, begränsat mig till att anteckna en blank reservation till utskottets utlåtande, och jag har därmed velat markera att jag, såsom jag framhållit, inte ansett mig kunna taga så bestämd ståndpunkt till samtliga frågeställningar i propositionen att jag velat reservationslöst ansluta mig till utskottets uttalanden i alla delar.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr CASSEL: Herr talman! När första lagutskottet, trots att halva antalet ledamöter satte sig däremot, tvingades att i rekordsnabb takt söka tränga in i det komplex av utomordentligt intrikata problem, som den tyska tvångsclearingen innefattar, gick man inom utskottet till verket med en känsla av bekymmer. Man hade en oroande förnimmelse av att regeringen här inbjöd utskottet och riksdagen att dela ansvaret för åtgöranden, vilkas berättigande och följder utskottets ledamöter och övriga riksdagsmän knappast skulle få tillräckligt rådrum att i grunden undersöka. Slumpen gjorde att utskottet accepterade utrikesministerns *Aufforderung zum Tanz*. Alla ansågo emellertid att utskottets och riksdagens ledamöter hade och ha skyldighet att pröva de förelagda problemen med samma omsorg och noggrannhet, som om ledamöterna hade varit satta att såsom domare avgöra detta sällsynt omfattande och invecklade mål. Ställningstagandet blev så mycket svårare, eftersom i eminent grad sakkunniga framfört diametralt motsatta meningar angående själva den rättsliga grunden för tvångsclearingen.

Å ena sidan har hans excellens herr ministern för utrikes ärendena med sin auktoritet som rättslärdd försäkrat, att tvångsclearingen grundas på gängse folkrättsliga principer och att enligt folkrätten fördelningen av de tillgängliga clearingmedlen kan ske diskretio-

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

närt utan hänsynstagande till eljest gällande civilrättsliga grunder. Å andra sidan ha f. d. justitieråden Bagge, Eklund och von Steyern samt professor Phillips Hult förfäktat den rakt motsatta meningen, att de svenska borgenärerna genom att förordnande om tvångsclearing meddelats fått en juridisk rätt till de medel, som innestå på clearingkontot och att fördelningen dem emellan måste följa civilrättsliga regler eller, i brist på sådana, allmänna rättsgrundsatser.

Att justitieråden och professor Hult här uppträda som sakkunniga åt en part i målet, gör icke tyngden av deras argument mindre, då jurister av deras kvalitet icke härigenom kunna förmås avge andra vota, än om de själva suttit som domare. Utskottet och kammarens ledamöter äro i den situationen, att de tvingas välja mellan sinsemellan stridande auktoriteter av samma höga rang. Vid detta val saknar man ledning av lagrådet, som här icke kunnat höras. Avgörandet blir särskilt betydelsefullt och svårt, därför att Sverige — det neutrala Sverige — är det första land som ger sig in på att göra en tvångsclearing med det slagna Tyskland. Vår position skulle verka föga heroisk, om man inte måste räkna med att det ställningstagande vi göra kan komma att leda till förvecklingar med en f. d. handelspartner, som sannolikt åter kommer att spela en högst betydande roll för vårt ekonomiska liv.

Tvångsclearing är enligt utskottet ett internrättsligt instrument för genomförande av en folkrättslig retorsionsåtgärd, och enligt departementschefens mening får den regering, som vidtager en dylik åtgärd, rätt att handskas med de medel som därvid ställas till dess förfogande efter gottfinnande — jag menar därmed inte godtyckligt. Uttrycket folkrättslig retorsionsåtgärd klingar förnämnt och förtroendeingivande. Men undersöker man dess egentliga innebörd, finner man att därmed menas, att en stat företager en ur folkrättslig synpunkt ej rättsstridig men dock såsom ovänlig ansedd handling, *acte peu amicale*,

såsom svar å en av annan stat företagen handling av samma slag.

Även vi reservervanter kunna förstå, att det tredje riket genom sitt uppträdande mot Sverige kan ha gjort sig förtjänt av en ovänlig handling av detta slag. Fördelningen av de medel, som genom en tvångsclearing ställts till förfogande, kan dock enligt vår mening icke få genomföras på ett sådant sätt, att man därvid begår ovänliga handlingar vare sig mot privata tyska rättssubjekt eller mot svenska borgenärer. Det bör noga ihågkommas att de medel, som nu tagas i anspråk genom tvångsclearingen, tillhöra tyska rättssubjekt och att dessas rätt till ersättning i Tyskland är ytterligt oviss.

Vad de svenska borgenärerna angår är det uppenbart, att clearingmedlen inte på långt när kunna räcka till att förnöja dem alla helt. Därest anspråk tillåtas få vara med i clearingen, som rätteligen icke bort upptagas, eller utan skäl lämnas förmånsrätt framför övriga borgenärens fordringar, innebär detta automatiskt att de oprioriterade fordringsägarna få så mycket mindre. Särskilt känsligt är naturligen förhållandet i de fall, då staten gör gällande fordringar, vilkas clearinggillhet har satts i fråga, och kräver att dessa fordringar skola lämnas förmånsrätt.

Såsom herr Lundgren närmare utvecklat hade det enligt hans och min mening varit lämpligt och korrekt, att staten här icke så att säga dömt i egen sak, utan att Kungl. Maj:t och riksdagen lämnat åt ett domstolsliknande organ att fritt och utan att bindas av några direktiv pröva det berättigade hos alla framställda anspråk, även de statliga. Om man nu icke vill gå den vägen, utan riksdagen i stället, såsom utskottets majoritet föreslagit, skall ge sig in på en saklig prövning av dessa rätts- och skälighetsfrågor, måste riksdagen uppenbarligen gå till verket med fullaste objektivitet och höra de skäl för och emot som blivit framförda.

Tillåt mig, herr talman, att i allra största korthet och utan några egna kommentarer redogöra för vad som från olika håll har blivit sagt rörande en av

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

de mest omdiskuterade frågorna, nämligen frågan om ersättning för det »rövade» belgiska guldet. Jag skall inte på något sätt göra den redogörelsen fullständig. Frågan sönderfaller i tre delfrågor. För det första: Har svenska staten genom att enligt Washingtonöverenskommelsen återlämna denna guldquantitet till Belgien förvärvat en fordran gentemot den tyska staten? För det andra: Är i så fall denna fordran av beskaffenhet att kunna göras gällande i en tvångsclearing, som verkställes inom ramen för 1934 års clearinglag? För det tredje: Har staten förmånsrätt för sin fordran?

Det faktiska händelseförloppet i saken är refererat i utskottets utlåtande, och därom äro meningarna ganska enstämmiga. Däremot gå åsikterna rörande de rättsliga konsekvenserna av detta händelseförlopp så mycket starkare isär. Tyskmedelskommittén har anfört följande: »Kommittén finner sig icke ha anledning närmare ingå på det händelseförlopp, som föranlett guldquantiteternas utlämnande till Tyskland och vars bedömande är av betydelse för frågan huruvida guldet i tyskarnas hand skall anses som 'rövat' eller ej. Det synes dock kunna hävdas, att tyskarnas åtgärder för att få guldet överfört till Tyskland och därigenom underkastat rekvissionsförfarande varit stridande mot internationell rätt. Oavsett detta och därmed sammanhängande spörsmål vill det emellertid förefalla som om — också för det fall att guldet icke kunde anses 'rövat' — tyska regeringens åtgärd att, trots guldets ömtåliga ursprung, låta detsamma ingå i affärstransaktioner med ett neutralt land och därvid stillatigande eller uttryckligt beteckna detsamma såsom härrörande från tyska riksbankens s. a. s. reguljära guldförråd är ägnad att grunda skadeståndsanspråk mot Tyskland, när de svenska vederbörande senare, efter upptäckten av guldets verkliga ursprung och under hårt förhandlingstryck, eventuellt funnit sig böra återställa guldet i fråga. Över huvud synes det väsentliga spörsmålet vara icke huruvida Sverige med hänsyn till vad

som förekommit varit juridiskt förpliktat att återställa guldet utan huruvida dels tyskarna förfarit inkorrekt genom att låta guldet ingå i de ifrågavarande transaktionerna med svenska riksbanken, dels svenska staten har fog för sin åtgärd att i samband med Washingtonuppgörelsen och därtill sig anslutande förhandlingar återlämna guldet.»

Kommittén framhåller därjämte, att Sverige måst göra betydande uppoffringar för att uppnå de fördelar, som Washingtonuppgörelsen skänker. Avståendet av det »rövade» guldet ingick bland de prestationer, som Sverige måste göra för att Washingtonavtalet skulle komma till stånd. Kommittén finner därför naturligt, att »priset betalas av clearingmedlen, innan dylika användas till utdelning åt personer, som ha direkt fördel av att Washingtonuppgörelsen kommit till stånd». En ledamot av kommittén var skiljaktig.

Departementschefen själv har anfört: »Enligt folkrätten kan detta tyska förfarande anses grunda skadeståndsrätt för Sverige mot Tyskland. Efter det tyska sammanbrottet önskar svenska staten helt naturligt göra sig skadeslös genom att uttaga ersättning ur de tyska tillgångarna i Sverige. Denna åtgärd faller helt inom ramen för folkrätten.»

Justitieråden och professor Hult ha uttolkat händelseförloppets rättsliga innebörd på ett annat sätt och ha därav dragit helt andra slutsatser. Deras mening har sammanfattats på följande sätt: De göra gällande, att, såvitt tillgängliga uppgifter visa, de ifrågavarande guldquantiteterna icke kunna anses vara »rövade» och, även om så skulle varit förhållandet, har riksbanken icke rättslig skyldighet att utlämna guldpartierna, enär riksbanken ostridigt varit i god tro vid leveransernas mottagande. Sveriges riksbank har alltså enligt denna uppfattning icke något rättsligt grundat krav på ersättning av den tyska riksbanken. Till samma resultat har professor Hult kommit. Han avvisar den av kommittén framförda tanken, att utlämnande av guldet skulle utgöra ett pris för Washingtonuppgörelsen och att clea-

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

ringborgenärerna borde betala detta pris, enär de haft den största fördelen av uppgörelsen.

Herr talman! Jag har tagit mig friheten att uppehålla kammarens tid genom att här referera vad som sagts från några håll rörande frågan om det belgiska guldets. Jag har gjort detta framför allt för att visa dem av kammarens ledamöter, som inte varit med om utskottsbehandlingen, hur ytterligt komplicerad denna fråga är, och hur svårt det är att träffa ett riktigt avgörande.

Herr Lundgren och jag ha i vår reservation uttalat att denna fråga och andra frågor av rättslig art inte borde avgöras i den form som nu skall ske utan borde lämnas till ett juridiskt organ, som hade att ta ställning i rättsliga former. Det är möjligt att övriga ledamöter av denna kammare ha nått fram till en fast övertygelse om hur de omtvistade spörsmålen rätteligen skola lösas eller komma att nå fram till en sådan övertygelse genom den debatt som här föres. Skulle så icke vara fallet, utan en viss tvekan återstå, synes mig konsekvensen bjuda att den som känner sig osäker, hur han skall döma, följer reservationens linje och överlämnar prövningen av dessa spörsmål till ett organ med större kompetens på detta speciella och mycket svårtillgängliga område.

Till slut vill jag endast understryka att det för mig betydelsefulla icke är om det ena eller andra rättssubjektet skall få uppbära en större eller mindre penningssumma. Vad som verkligen här betyder något är att avgörandet träffas på ett sådant sätt och i sådana former, att Sveriges tradition som rättsstat icke blir lidande. Till dessa traditioner hör ovedersägligt, att staten som part och bärare av ett privat intresse icke har något företräde framför enskild part.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Lundgren och mig avgivna reservationen.

I herr Cassels yttrande instämde herr *Herlitz*.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**: Herr talman! Jag förstår mycket väl att utskottets ledamöter ha funnit, att detta är en komplicerad och besvärlig fråga och att de ha känt sig tveksamma på många punkter angående det förslag, som här framlagts för riksdagen. Jag är utskottet mycket tacksam för att det ägnat så mycken möda åt att penetrera dessa spörsmål, och jag är ytterligare tacksam för att utskottet inte har givit vika för frestelsen att skjuta över denna fråga till höstrikdagen. Jag tror nämligen att den har vilat länge nog och att det är synnerligen angeläget att den äntligen kommer till en lösning, så mycket hellre som det förfarande som föreslås i propositionen säkerligen kommer att ta mycket lång tid — minst ett år, kanske mer — då den blivande nämnden får en stor arbetsuppgift.

Den förste ärade representanten för utskottet framhöll, att Sverige är det första neutrala land, som gör en sådan uppgörelse som denna och att man i utlandet kommer att med stor uppmärksamhet följa behandlingen av denna fråga i Sverige. Alldeles riktigt är det kanske inte, att vi äro det första land, som träffar ett sådant här avtal. Schweiz har ju redan före Sverige gjort ett avtal med de allierade. Det schweiziska avtalet är antaget i vederbörliga former och alltså i och för sig definitivt, och det torde ha börjat att verkställas. Men detta avtal var konstruerat på ett något annat sätt än det svenska. Där bibehölls å ena sidan en större medverkan från de allierade vid själva likvidationerna och å andra sidan en större medbestämmanderätt för Schweiz i fråga om den kommande ersättningen åt de tyska rättsägare, som skulle få gottgörelse på grund av att deras egendom togs i anspråk för andra tyska skulder. Det har nu uppstått meningskiljaktigheter i en speciell fråga, nämligen angående den kurs, efter vilken de tyska intressenterna skulle få sina intressen tillgodosedda. På grund av denna tvist i kursfrågan har avtalet skjutits på framtiden, och dess fullgörande har stoppats upp. Men det är inga-

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

lunda så, att Schweiz inte följer samma principiella linje som vi. Det har också åtagit sig att likvidera den tyska egendomen och har ett förfarande av samma natur som vårt, fastän, som sagt, det schweiziska avtalet i vissa punkter har en annan struktur.

Det är klart att man med uppmärksamhet följer vårt avtal i andra länder. I Tyskland är det givet att man känner det besvärande, att en mängd tyska enskilda personers egendom i utlandet tas i anspråk för gäldande av andra tyska skulder enligt den clearingprincip som tillämpas. Till det vill jag bara foga, att det ju nu var ganska länge sedan den enskilda äganderätten till den grad respekterades efter ett krig, att exempelvis enskilda personer i Tyskland skulle kunna säga sig, att vad som än sker i världen, skall den egendom som de ha i ett främmande land skonas och aldrig av andra kunna tas i anspråk; om de ha placerat egendom i ett annat land, skall den respekteras av andra stater och får icke användas för gäldande av några tyska förpliktelser. Redan efter det första världskriget intogo de allierade makterna en helt annan ställning. De likviderade ju i utomordentlig utsträckning enskild tysk egendom i olika länder för att i någon mån tillgodose sina intressen, skaffa sig ett skadestånd för den förödelse, som det tyska kriget åsamkat dem.

Sedermera, under mellankrigstiden, började man så småningom införa ett clearingsystem, med hjälp av transfereeringsförbud för valuta. I själva verket är ju varje sådant system ett ingrepp i den privata rätt, ty det innebär att en stat säger till sina egna medborgare: »Ni få inte ta ut, inte utan vidare göra er till godo er egendom i utlandet, utan den skall användas för kvittningsändamål efter uppgörelse mellan staterna». Exempelvis hade vi under många år före det sista kriget ett svensk-tyskt clearingavtal. De som hade fordringar på Tyskland kunde inte få ut dem i större utsträckning än vad som överenskomms i samband med handelsavtalen, och vad som ställdes till förfogande för transferering var

det som blev över, sedan andra intressen blivit tillgodosedda.

Hela detta system går alltså ut på att tvinga de enskilda att bli i viss mån solidariska med sitt folk, d. v. s. de få vara med om att avstå från tillgodohavanden utomlands mot ett ersättningskrav gentemot det egna landets clearingkonto, d. v. s. av tyska gäldenärer tillhandahållna medel. På detta sätt tas deras egendom i främmande länder faktiskt i anspråk eller i varje fall kan den inte fritt disponeras av de enskilda ägarerna. Och detta är ett system som Tyskland framför allt lancerade och som sedan spred sig över hela Europa.

Såsom herr Lundgren utvecklade sin reservation, gick den ju inte ut på att bestrida själva likvidationsförfarandet. Visserligen talade herr Lundgren i sin motivering om hur ömtåligt det var i förhållande till Tyskland att ta i anspråk tysk egendom, men när han kom fram till sina konklusioner, inskränkte sig det hela till en tävlan mellan olika grupper av fordringsägare; hans konklusion blev ju bara, att medlen kanske inte ha fördelats på det rätta sättet mellan olika svenska fordringsägargrupper. Jag får ju säga, att jag knappast tror att man i Tyskland så förfärligt mycket bryr sig om, huruvida den ena eller andra gruppen av fordringsägare i Sverige får större eller mindre andel i den egendom som står till förfogande. Herr Lundgren talar alltså här om hur ömtåligt förhållandet är gentemot Tyskland, men hans slutsats innebär egentligen bara att vi skola ge obligationsinnehavarna något större utdelning på bekostnad av bl. a. svenska staten. Det är den reella innebörden av hans konklusioner.

Nu säges det, att det hade varit angelämare om riksdagen hade skjutit ifrån sig hela denna fråga om att dra upp riktlinjer i detta fall och i stället beslutat utse något kollegium, exempelvis av tre justitieråd, som skulle få avgöra alla rättsfrågor. Det har särskilt betonats, att det var mycket framstående experter, som kritiserat den ståndpunkt som intagits i propositionen. Det har redan tidigare meddelats av herr Cassel att dessa

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

experter, som ha anlåtats och som även ha fått tillfälle att uttala sig inför utskottet, äro ombud för en viss fordringsägargrupp. Ett av de tre justitieråden är ordförande i en grupp av fordringsägare på Tyskland. Jag tvivlar inte ett ögonblick på att de ha uttalat sina egna meningar och inte varit beroende av att de representera en part. Men man kan i alla fall inte betrakta dem såsom utomstående domare, när de framträda såsom anlåtade av en part. Jag vill i övrigt påminna om att regeringen också anlåtade en förutvarande medlem av högsta domstolen, både när det gällde avslutandet av Washingtonavtalet och när det sedan gällde utarbetande av propositionen.

Då det talats så mycket om den uppmärksamhet, varmed man skulle följa denna fråga i Tyskland, vill jag påpeka att man, såsom framgår av 1946 års proposition, också har uppmärksammat frågan i de allierade länderna. Det står i den nämnda propositionen i redogörelsen för de förhandlingar, som föregingo Washingtonavtalet, att man på de allierades sida uttalat, att »innehavare av exempelvis tyska rikslåneobligationer funnes i snart sagt alla länder, och det skulle uppenbarligen göra ett beklagligt intryck, om de i Sverige skulle tillgodonjuta en helt annan behandling» — man menar förmånligare behandling — »än i övriga delar av världen». »Krav från dylika fordringsägare», heter det vidare, »hade enligt allierade uppgifter konsekvent avvisats i de allierade länderna.»

Herrar Lundgrens och Cassels reservation går i realiteten ut på att man skall höja utdelningen för obligationsinnehavarna. Jag vill då som en motvikt mot detta, eftersom de ju själva velat fästa stort avseende vid vad som säges i utlandet, påpeka det faktum, att man på allierat håll varit angelägen om att det inte skulle ges för hög utdelning till obligationsinnehavarna, givetvis bl. a. med hänsyn till att kursen på dessa obligationsinnehav växlat mycket och att det kan ligga mycken spekulation bakom förvärven. Från de allierades sida har väl också anlagts den synpunkten, att de som

investerat sina pengar i Tyskland också få ta konsekvenserna av den tyska bankrutten.

När det nu gäller att tillämpa de direktiv, som föreslås i propositionen, har regeringen förutsatt, att frågorna skola prövas av en nämnd, i vars ledning skall stå en väl kvalificerad domare. Tanken att en sådan nämnd, som föreslås i högerreservationen, skulle ha fullkomligt obegränsade möjligheter att uppställa regler för fördelningen är i grund och botten orimlig. Det skulle vara en ytterst besvärande uppgift för en sådan nämnd att, såsom herr Lundgren ifrågasätter, försöka få fram olika rättsregler för vilka som skola ha förmånsrätt i denna konkurs. Det finns ingen förmånsrätt eller konkurslag i fråga om bankrutta stater. Inget justitieråd i världen kan ur sitt medvetande skapa fram några objektiva normer härvidlag. De som sitta i nämnden kunna naturligtvis, om de få fria händer att bedöma, vad de tycka är skäligt, komma till annat resultat än vad regeringen och utskottet ha gjort, men de kunna icke få fram några objektiva normer. Det finns inga lagar eller rättsprinciper, som avgöra sådana frågor som denna om förmånsrätt när en stat praktiskt sett är i konkurs.

Däremot finns det i många andra rättsfrågor, som denna nämnd kommer att få lösa och som säkerligen komma att bli mycket vanskliga och ställa stora anspråk på nämnden.

Det har av flera talare påpekats, att det särskilt är frågan om det rövade guldets som har oroat de olika grupperna av reservanter, fastän i olika grad. Det kom ju också fram i de båda högerreservanternas anföranden, att de tycka att denna fråga är särskilt vansklig.

Jag vill då säga, att frågan om statens förmånsrätt till det belopp, som har utbetalts för det rövade guldets, enligt min mening är den enklaste av alla de frågor som här äro uppe. Den frågan har nämligen riksdagen i grund och botten redan vid flera tillfällen tagit ståndpunkt till. Redan år 1946, när Washingtonavtalet slöts, sades det ifrån i propositionen,

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

att man tänkte sig att riksbanken skulle få ersättning för detta guld, och då menade man naturligtvis full ersättning, även om man inte använde ordet förmänsrätt. Såsom herr Lindblom påpekat här i debatten har ju detta också utförts med riksdagens medverkan. Riksbanken har fått full ersättning. Nu är det alltså bara fråga om att i statskassan täppa till det hål som har uppstått genom att riksbanken har fått sin ersättning.

Det finns i själva verket tre självständiga grunder för detta anspråk från statens sida. Först och främst var det ett svikligt förfarande från Tyskland, när uppgörelsen gjordes år 1943 om denna guldleverans för att utjämna ett underskott på clearingkontot. Det försäkrades från så representativt håll som den tyska riksbanksledningen, att man icke skulle använda guld som hade kommit från ockuperade länder. Sedan gjorde man tvärtemot vad man uttryckligen hade försäkrat.

Den omständigheten att Sverige till Belgien har betalt ut detta guld har, kan man vidare och för det andra säga, den naturliga konsekvensen, att vi få en regressrätt. Belgien hade ovillkorligen en fordran på Tyskland för det guld som Tyskland hade tagit från den belgiska riksbanken. Om vi då ersätta Belgien är det — även om vi inte begärde ett uttryckligt papper på saken, vilket vi naturligtvis kunde ha fått — klart att det krav, som Belgien hade mot Tyskland, övergått på oss, som ha ersatt vad Tyskland tagit.

Såsom en tredje självständig grund för statens anspråk vill jag slutligen anföra följande resonemang. Vad hade blivit följden om svenska regeringen 1943 hade fått reda på att det var rövat guld, som Tyskland ville använda, och vi då hade vägrat att ta emot det? Ja, följden hade väl då blivit, att vi hade måst ge ökad kredit till Tyskland. En del av de fordringsägare, som då fingo betalt tack vare detta guld, hade i så fall nu stått med en fordran, och denna fordran hade de fått tillgodogöra sig enligt detta förslag på clearing, d. v. s. de hade med förmänsrätt fått ut sin fordran på clearing.

Guldet har således, kan man säga, trätt i stället för sådana fordringar, som annars skulle ha funnits vid det här laget och som skulle ha gäldats helt och hållet ur clearing.

Jag kan inte förstå den utomordentliga känslighet, varmed högerreservanterna ha närmat sig frågan om ersättning för det rövade guldet. Den är nämligen, tycker jag, synnerligen enkel och klar, och riksdagen har, som sagt, realiter redan tidigare tagit ståndpunkt till frågan utan att det då var någon som helst diskussion om saken.

Slutligen vill jag bara understryka vad andra talare redan ha sagt, nämligen att svenska staten i detta sammanhang sannerligen icke tillskansar sig några fördelar på enskildas bekostnad. Svenska staten har gjort stora uppoffringar för att nå en uppgörelse. Det har redan nämnts att vi ha offrat 125 miljoner kronor i samband med Washingtonuppgörelsen, vilket belopp vi icke begära utdelning för av den tyska egendomen. Hårtill kommer att svenska staten nu skall avstå ytterligare 6 miljoner kronor för att tillgodose vissa socialt ömmande fall.

Jag tror alltså att det är fullständigt oberättigat att göra gällande, att svenska staten här på något vis skulle tillskansa sig några fördelar på enskildas bekostnad. Svenska staten har tvärtom ansträngt sig till det yttersta för att få en så gynnsam utgång som möjligt för de enskilda intressena, och vi ha, tror jag, också lyckats härmed.

Herr LUNDGREN: Herr talman! Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena förklarade, att Schweiz har ett avtal med de allierade, dock av annan natur och konstruktion än det som vi ha ingått, men att detta avtal av olika anledningar icke har genomförts i praktiken. Detta uttalande får jag väl ändå ta som en bekräftelse på min uppgift, att Sverige är det första land som genomför en tvångsclearing mot Tyskland.

Excellensen Undén förklarade vidare, att man i Tyskland inte skulle bry sig

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

om hur fördelningen av dessa medel sker. Jag tror knappast att det förhåller sig på det sättet, därför att det ju har en viss betydelse för avräkningen på clearingkontot med de tyska sakägarna.

Excellensen Undén menade även, att reservanterna skulle önska att obligationsinnehavarna skulle få större utdelning på den svenska statens bekostnad. Jag vill fästa excellensens uppmärksamhet på att vi icke ha uttalat oss i den riktningen. Vi anse att riksdagen över huvud taget icke skall ta befattning med dessa rättsfrågor, som i stället borde avgöras av den nämnd, som enligt vad vi ha föreslagit skulle döma i just dessa speciellt svåra problem.

Excellensen gjorde också gällande, att de sakkunniga, alltså de tre justitieråden, skulle representera en part. Då kan man ju i viss mån också säga, att regeringen i detta avseende representerar en part för tillgodoseende av statens fiskala intressen.

Det är enligt excellensen Undén en orimlig uppgift för en nämnd att avgöra dessa mycket svåra frågor. Men då måste det väl vara ännu svårare för ett riksdagsutskott och för riksdagen att på mycket kort tid kunna bedöma de invecklade rättsliga problem, som äro förbundna med genomförandet av denna tvångsclearing.

Herr talman! Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**: Herr talman! Herr Lundgren ville inte erkänna, att resultatet av hans ståndpunkt skulle bli att obligationsinnehavarna finge större utdelning på statens bekostnad. I hela sitt anförande, liksom i reservationen, ger emellertid herr Lundgren stor plats åt det resonemanget, att staten här måhända tillgodoser sina intressen alltför mycket, och det är just det belgiska guldet som det då skulle gälla. Det är en huvudpunkt i hela hans motivering, och den kommer sedan fram i hans slutsats, då han säger, att bland de punkter, som han är tveksam om, är just denna den viktigaste, även om det finns ett par

andra punkter där han känner tvekan. Med detta resonemang måste ju, om man går hans linje, resultatet bli, att om svenska staten skulle antingen av en nämnd fränkännas rätten till guldet eller om riksdagen skulle avslå den här föreslagna förmånsrätten, så skulle dessa pengar i stället användas till de oprioriterade borgenärerna. Och huvudgruppen bland dessa är just obligationsinnehavarna.

Herr **HOLMBÄCK**: Herr talman! Efter den diskussion, som här har förekommit, och särskilt efter de anföranden, som utrikesministern har hållit, tror jag att allt väsentligt som bör sägas i denna fråga redan är sagt. Jag skall heller inte trötta kammaren med att ange min uppfattning mera i detalj. Den framgår för övrigt av tyskmedelskommitténs betänkande, som är bilagt propositionen. Det är emellertid en mera allmän synpunkt som jag här vill föra fram.

Jag skulle ha kunnat bättre förstå oppositionen mot att vi nu skola genomföra en tvångslikvidering visavi Tyskland, om det nu hade gällt att antaga den kontrollag eller den administrationslag, som beslöts 1945, eller om det nu hade gällt att fatta beslut i anledning av Washingtonöverenskommelsen. Men det gäller nu icke detta. Vad det nu gäller är fullföljandet av redan fattade beslut, för vilkas realiserande vi ha gjort synnerligen stora upppoffringar. Vi ha ju här faktiskt redan betalat en summa av 125 miljoner kronor plus värdet av det rövade guld, som vi ha återställt till Belgien, d. v. s. ungefär 30 miljoner kronor. Därtill kommer att vi kanske få betala ytterligare en summa för värdet av det holländska rövade guldet.

Jag har svårt att förstå, att man i den situationen bör avbryta förfarandet och vägra eller ställa på framtiden ersättning åt de svenska fordringsägare, som här skola tillgodoses, av vilka många befinna sig i nöd och för vilka det har varit svårt att vänta på den utdelning som nu skall ske. Jag har varit ordförande i tyskmedelskommittén. Jag kan försäkra kammarens ledamöter att jag

Ang. riktlinjer för en tvångsclearing med Tyskland.

har fått många hjärtskärande brev från personer, som komma att få utdelning här, men som nu befinna sig långt under existensminimum.

Herr CASSEL: Herr talman! Gentemot hans excellens herr ministern för utrikes ärendena vill jag klart ha sagt ifrån, att det för mig är ganska likgiltigt, om obligationsinnehavarna få några kronor mer eller mindre. Vad som för mig är viktigt och betydelsefullt är, att ingen skall kunna göra gällande, att svenska staten här gynnar sina egna intressen. Det är därför som jag önskar att den frågan skulle komma att avgöras liksom genom skiljedom.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herrar Lundgren och Cassel vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lundgren* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad första lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herrar Lundgren och Cassel vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 20, i anledning av väckt motion angående viss ändring av villkoren vid övergång från fjällägenhetsarrende till besittningsrätt, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

På framställning av herr talmannen beslöts att jordbruksutskottets utlåtande nr 52 och statsutskottets utlåtande nr 192 skulle i angiven ordning sättas sist på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Anmälades och bordlades bankoutskottets memorial nr 22, angående uppskov med behandlingen av framställning från styrelsen för riksdagsbiblioteket om vissa ändringar av bibliotekets stadgar.

Anmälades och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 335, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet m. m. ävensom i ämnet väckta motioner; och

nr 336, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående finansieringen av kostnaderna för den nya kyrkomusikerorganisationen m. m., i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.48 eftermidagen.

In fidem

G. H. Berggren.